

ТМ	Г. XXXIII	Бр. 1	Стр. 141 - 189	Ниш	јануар - март	2009.
----	-----------	-------	----------------	-----	---------------	-------

UDK 316.723:316.837(049.3)

Прегледни чланак

Примљено: 27.05.2008.

Адриана Захаријевић

Трећи програм Радио Београда

Београд

ЛЕКСИКОН QUEER ТЕОРИЈЕ*

Резиме

Основна сврха „Лексикона queer теорије“ је отварање нових перспектива и продуктивно раскривање и маркирање разлика. Као такав он представља покушај да се поремети, раздрма и расточи неупитно стање *status quo*. Глосар сачињавају одреднице које настоје да queer заједницу представе онако како она види себе, али и онако како је виде аутсајдери. Лексикон као битно показује (ис)трајност и историčnost queer идентитета, и тиме се изравно супротставља традицији маргинализације и брисања. Лексикон садржи термине из активистичког и жаргона queer заједнице, историјске и културне мотиве – застареле изразе, књижевне и/ли метафоричне фразе, термине из антропологије и етнологије, стварне или измишљене ликове, криптограме којима су се служили поједини аутори да означе хомоеротске односе, те начелне одреднице.

Кључне речи: Queer поткултура, Queer теорија, Queer идентитет(и)

 acting – глума: прикривање властите сексуалности. Глума често подразумева БРАК ЗА ЈАВНОСТ или неки други облик ПРО-ВЛАЧЕЊА.

 active/passive split – подела на активне/пасивне: у теоријском смислу, ова подела на нивоу СЕКСУАЛНИХ ПРАКСИ одговара подели РОДНИХ УЛОГА на мушко/женско, подупире је и оправдава. На основу те поделе која у теорији и збиљи организује (хете-

elflinchen@hotmail.com

* Текст је настао као резултат рада на пројекту „Политике родне равноправности у Србији: образовање као показатељ“ (под редним бројем 159011), Центра за род и политику Факултета политичких наука у Београду, који финансира Министарство науке.

ро)сексуалне односе, распоређују се односи моћи: хијерархије доминације и подређености, асертивног и кротког/п(р)опустљивог, које артикулишу већину традиционалних концепција зачећа, стварања и настанка. С друге стране, антропологија је открила да у неким друштвима мушка сексуалност не бива одређена према РОДНОЈ УЛОЗИ сексуалног партнера, него према улози у сексуалном чину. У таквом систему односа, идентитет мушкарца који пенетрира (вагину или анус) остаје непромењено мушки. Уколико је, пак, његова улога пасивна, он прекорачује у алтернативну форму сексуалног идентитета која је најприближнија западном хомосексуалном идентитету. Пре СЕКСОЛОШКИХ студија и МЕДИКАЛИЗАЦИЈЕ ХОМОСЕКСУАЛНОСТИ, оваква појава није била тако ретка као данас, о чему сведоче феномени попут МУШТЕРИЈА.

☞ **activism – активизам:** политичко уверење да делање на индивидуалној или колективној равни може изазвати политичке промене. Активистички став не пориче значај конвенционалних институционалних структура (право, медији, образовање итд.), него подстиче људе да им приступе директно. Иако активизам по дефиницији није нужно радикалан, он се најчешће јавља у домену у којем је неки облик ДИСКРИМИНАЦИЈЕ постао одвећ репресиван, те се због тога неретко супротставља односима моћи које би да одрже *status quo*.

☞ **affectional orientation – оријентација према наклоности:** нееротска наклоност према особама одређеног пола. Махом сви људи су биафекционалне оријентације, што значи да се осећају добро и међу женама и међу мушкарцима.

☞ **affirmative action – афирмативна акција:** Афирмативна акција (израз одомаћен у САД), то јест, позитивна дискриминација (УК) односи се на различите социјалне програме чији је непосредни циљ повећање партиципације и репрезентације особа над којима је током историје вршен неки облик дискриминације, а посредни, побољшање услова и проширење могућности за све друштвене актере. Начелна сврха ових програма, који се примењују у образовном систему, у сфери запошљања, рада и политике, јесте стварање егалитарнијег друштва и промовисање друштвене видљивости раније невидљивих група. Афирмативна акција је, по својој природи, прелазна стратегија, пошто би требало – уколико се покаже довољно делотворном – да исправи и неутрализује учинке дискриминације и неправде из прошлости, те да омогући равноправну будућност.

☞ **ally – савезник/савезница:** особа која није ХОМО- или БИСЕКСУАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ, али су јој ставови и понашање антиХЕТЕРОСЕКСИСТИЧКИ, што се огледа у повећаној политичкој свести и супротстављању ХОМОФОБИЈИ на личном и/или институционалном нивоу.

☉ **alternative insemination** – алтернативна оплодња: процедура у којој се користи средство за убризгавање семена у женски вагинални канал ради изазивања трудноће. Лезбејке ову фразу сматрају дескриптивнијом и мање увредљивом од одомаћене синтагме «вештачка оплодња», која конотира неприродност таквог процеса.

☉ **Amazon** – Амазонка: према грчкој митологији, скитске ратнице, припаднице номадских племена северно од Црног и Каспијског мора. Жене које су живеле као мушкарци, ловиле, ратовале и уживале све мушке привилегије. Само име *амазонка* на грчком значи «без дојке», јер митски запис тврди да су ратнице одстрањивале једну дојку да би лакше повлачиле лук. Друштва Амазонки описивана су у бројним историјским и квази-историјским документима. Историчари се данас у начелу слажу да је таква група жена одиста настањивала северноафричка подручја савремене Либије, а постоје и сведочанства о таквим племенима у западној и централној Азији. Њихово се име, међутим, најпре везује за грчки мит о опсади Атине у борби против Тезеја, посредством кога и доспевају у западни фолклор.

☉ **androcentrism** – андроцентризам: теоријска и идеолошка предрасуда која се у начелу, понекад и искључиво, усредсређује на мушке субјекте и односе које они конституишу и развијају. Респективно обележава и тенденцију искључења жена, искључивим наглашавањем мушких интереса, достигнућа и културног значаја уопште.

☉ **androgynous/androgyny** – андрогин/андрогинија: [гр. *andros* (мушкарац) + *gyne* (жена)]: 1. особа је андрогина уколико истовремено показује мушке и женске одлике у приближно једнакој мери (концепт андрогина се од ХЕРМАФРОДИТА разликује по томе што означава нејасну помешаност полова која изазива брисање и поништавање полности: анђели су андрогина, узвишена бесполна бића); 2. У феминистичкој и *QUEER* ТЕОРИЈИ термин често денотира субверзивну алтернативу ригидно дефинисаном систему полних/родних разлика и/или независност од РОДНИХ УЛОГА које детерминише друштво.

☉ **androphilia** – андрофилија: љубав одраслих мушкараца, типична за највећи број модерних облика ИСТОПОЛНИХ односа у *западном* друштву. ПЕДЕРАСТИЈА која је у античкој Грчкој и неким другим културама (видети САМУРАЈ) уважавана као посебан, виши облик љубави, данас се у већини западних земаља сматра незаконитом. Управо стога, Магнус Хиршфелд почетком XX века уводи овај термин, да би направио разлику између односа одраслих мушкараца од ефебофилије (љубави према адолесцентима) и педофилије (љубави према дечацима).

☉ **asexual** – асексуална особа: особа која не показује интересовање за сексуалне активности.

🌀 **assimilation – асимилација:** утапање разлика у доминантном друштвеном систему у који се појединци или групе укључују, и апсорпција свих особености културе и/или идентитета, ради очувања монокултурног оквира већинске групе.

🌀 **autosexual – аутосексуална особа:** особа која проналази највеће задовољство у самозадовољавању.

🌀 **Balkan sworn virgins – вирцине или тобелије:** балкански феномен који се углавном везује за пределе Црне Горе, Косова и северне Албаније. У породицама које нису имале мушку децу, наследника имена и лозе, није био тако редак случај одабрати једно женско чељаде, најчешће последње, и од њега „начинити“ мушко. Вирцине су заправо исто што и западне ПЕРУШЕНЕ ЖЕНЕ, с том разликом да је њих најчешће породица нагавала на усвајање мушке улоге, коју су оне ради части породице у највећем броју случајева задржавале током читавог живота.

🌀 **basir – басир:** шамани с острва Борнеа. Басири (дословно „они који не могу да прокреирају“) се као АНДРОГИНА бића стално премештају из мушке у женску улогу, због чега се сматра да представљају посреднике између земље и неба.

🌀 **bathhouses – јавна купатила:** јавна купатила су од антике наомамо представљала популарно састајалиште особа које су се упуштале у ХОМОЕРОТСКЕ односе. Ископине Помпеја, примера ради, пружиле се неоспорив доказ о хомосексуалним активностима у јавним купатилима, на чијим су зидинама исписане поруке попут ових: «Аутус је овде имао сношај с Квинтусом» и «Фебус, занатлија, одличан је у сексу». Списи из XIX века указују на то да се у саунама, којих је било у свим већим европским градовима, одвијао активан (хомо)сексуални живот. У време сексуалне ренесансе седамдесетих година прошлог века, око јавних купатила развила се читава геј поткултура. Међутим, када је осамдесетих година отпочела AIDS криза, многа јавна купатила су затворена, често на инсистирање самих геј активиста.

🌀 **bear – меда:** геј сленг за маљавог и (обично) крупног момка кога привлаче мушкарци сличне телесне грађе.

🌀 **beard – брада, маска:** особа супротног пола, хетеро- или хомосексуалне оријентације која ступа у брак/везу с ПРИКРИВЕНОМ лезбејком или геј мушкарцем да би јој/му омогућила хетеросексуалну «маску», најчешће због породице или каријере.

🌀 **berdache – бердаш:** изворно, припадник (ређе, припадница) северноамеричких племена који носи женску одећу, преузима женску РОДНУ УЛОГУ и функцију у сексуалном односу и као такав бива прихваћен у свом племену. Реч «бердаш» је француског поре-

кла, иначе изведеница од шпанског *berdaxa* или *berdaja* (што означава дечака или адолесцента којег одрасли мушкарац држи као роба или милосника). Први пут је користе колонизатори, суочени с овим домородачким феноменом.

🌀 **biological sex – биолошки (хромозомски) пол:** одређење детерминисано хромозомима (XX [♀], XY [♂]), хормонима (естроген и прогестерон [♀], тестостерон [♂]) и унутрашњим и спољашњим гениталијама (вулва, клиторис, вагина [♀], тестиси и пенис [♂]).

🌀 **би:** популарна скраћеница за БИСЕКСУАЛНУ ОСОБУ.

🌀 **biphobia – бифобија:** нетолерантност или насиље према бисексуалним особама које спроводе хетеросексуалне особе (у том случају често је синонимна с ХОМОФОБИЈОМ) или лезбејке и/или геј мушкарци.

🌀 **bisexual – бисексуална особа:** особа чија је СЕКСУАЛНА ОРИЈЕНТАЦИЈА усмерена према особама оба рода; или, особа која се емотивно, друштвено или психолошки инвестира у особе оба рода. Сигмунд Фројд је у својим списима наговештавао да је људска сексуалност изворно бисексуална. Но, упркос разноликим психосоцијалним извештајима који подржавају тезу о УНИВЕРЗАЛНОЈ БИСЕКСУАЛНОСТИ (рецимо, истраживања Алфреда Кинсија), бисексуалне особе не одбацује само доминантно хетеросексуално друштво, него и хомоеротске заједнице. Лезбејске феминисткиње су посебно оштро критиковале бисексуалне жене позивајући се на битно својство лезбејског ИДЕНТИТЕТА који, као политички идентитет, подразумева свесрдно супротстављање ПАТРИЈАРХАТУ и осуђује сваку жену која «спава с непријатељем». Геј мушкарци који су били под утицајем ове форме феминистичке мисли, одбацили су бисексуалне мушкарце као авантуристе који су отеловљавали још један од облика фалусног империјализма; или су их третирали напросто с презиром као мушкарце који нису били у стању да се суоче са сопственом (хомо)сексуалношћу. Презир према бисексуалним особама (види БИФОБИЈА) почиње да јењава тек с појавом *queer* покрета, дакле, паралелно са тенденцијама нивелисања битних разлика међу нехетеросексуалним особама.

🌀 **black triangle – црни троугао:** белег антисоцијалних – бескућника, алкохоличара, умоболних, проститутки, лезбејки и «других друштвено непожељних» особа – у нацистичким концентрационим логорима током ХОЛОКАУСТА. Црни троугао постаје један од симбола лезбејск солидарности и поноса.

🌀 **blue – плаво:** референца на идеју да би ХОМОФОБИЈЕ нестало када би све геј или бисексуалне особе постале плаве (или када би им се на челу оцртала плава тачка) само на један дан, јер би се испоставило да их има у тако великом броју да би ДИСКРИМИНАЦИЈА постала бесмислена.

☞ **Boston marriage – бостонски брак**: фраза која се користила средином XIX века да значи однос двеју жена које заједничким снагама оснивају домаћинство. Ова домаћинства су почела да се појављују у Новој Енглеској када је женама постало доступно образовање. Процењено је да готово половина жена које су у то време стекле диплому никада нису ступиле у брачну заједницу. Како им образовање први пут пружа могућност да се економски осамостале, оне стичу и сасвим нову могућност да се не одлуче на (у то време често само) економску трансакцију, брак. Бостонски бракови нису изазивали сумњу, будући да се свака помисао на сексуални однос двеју жена *a priori* искључивала. Није могуће утврдити колики је број таквих «бракова» одиста био лезбејски.

☞ **bourgeois decadence – буржујска декаденција**: израз којим се у комунистичким режимима упућивало на хомосексуалност (након краткотрајних ПРИВИЛЕГИЈА ОКТОБАРСКЕ РЕВОЛУЦИЈЕ). Хомосексуалност се овим, с једне стране, доводила у везу с капитализмом, а с друге, са нечим «страним». Тај феномен «гуђег» осликава се и у следећем карактеризацијама: за Французе хомосексуалност је *vice anglais* (порок Енглеца), Британци су је посматрали као нешто оријентално и егзотично, у круговима радничке класе третирана је као надмена гиздавост богатих, међу припадницима више класе пак као простачка, пучка забава итд.

☞ **boy toy – играчкица**: млађи мушкарац којег издржава обично старији, добро ситуиран мушкарац («спонзоруша» у геј свету).

☞ **breeder – дојиља**: пејоративни термин који се односи на хетеросексуалне особе; функционише као иронична примедба на уобичајени аргумент о НЕПРИРОДНОСТИ хомосексуалних сексуалних односа, будући да не воде зачећу. Реч се у овом значењу појављује почетком XX века, када су жене које своју будућност нису виделе у улози супруге и мајке, наметнуту функцију дојиље желеле да подреде професионалном успеху. До осамдесетих година прошлог века ова се реч одомаћила међу радикалним лезбејкама и геј активистима, који су породицу критиковали као типичну хетеросексуалну институцију.

☞ **buggery**: архаични термин за СОДОМИЈУ, анални секс међу мушкарцима. Реч је француског порекла (*bugre*) и односи се на Бугарску, која је у западном имагинарију представљала стециште богумилске јереси, што је асоцирано са сексуалном опсценошћу. Закон у тјудорској Енглеској, на коме су засновани и први колонијални амерички закони о содомији, водио се под називом «THE BUGGERY LAW».

☞ **(The) buggery law**: чувени закон донет у Енглеској 1533. године током владавине Хенрија VIII. Од тада ХОМОЕРОТИЗАМ

више не потпада под надлежност цркве него закона. Закон је оглашавао смртну казну за «гнушни и мрски Порок» општења с мушкарцем или са зверима. Последња смртна пресуда у Британији на основу овог закона донесена је 1836. године.

🌀 **butch – buč**: односи се на тип лезбејског идентитета који подразумева одбацивање конвенционалне женствености и присвајање типично «мужевних» атрибута. [Гејл Рубин: «буч је категорија лезбејског рода који се конституише размештањем и манипулацијом мушких родних кодова и симбола».] Сви ти «типични» атрибути – ношење панталона, кратке косе и чизама, тетоваже, мишићавост, посесивност, иницијатива у сексуалним односима, испијање пива и томе слично, данас су мање-више *unisex*; но, средином XX века те су одлике биле изузетно нападне и манифестне. Отуда се и данас међу старијом популацијом задржава представа о «мушкобањастим» женама биле оне лезбејке или не. Буч идентитет се везује за специфичну поткултуру лезбејских барова почев од тридесетих година прошлог века, урбану и типичну за радничку класу. Бучице у извесном смислу настављају традицију ПЕРУШЕНИХ ЖЕНА, и најчешће се појављују у коњункцији с ФАМ идентитетом.

🌀 **Butch & Femme – буч и фам**: до седамдесетих година прошлог века подела на буч и фам била је основа већине лезбејских односа. Неки документи о радничкој клупској сцени педестих година пружају нам опис врло рестриктивних конвенција које су међу њима постојале: од буч лезбејки се очекивало да ступају у односе искључиво с фам лезбејкама, а од лезбејки се у начелу очекивало да се прилагоде једној од те две улоге. Жене које се нису обазирале на ова строга правила, дочекиване су с анимозитетом и приписиван им је подругљив назив **кики** (данас се чешће користи израз **фуч** [**futch**]). Седамдесетих година лезбејске феминисткиње оштро критикују ову поделу као насилни покушај да се лезбејство хетеросексуализује, а узгред подржава и СЕКСОЛОШКО «објашњење» лезбејства као КОНГЕНИТАЛНЕ ИНВЕРЗИЈЕ. Ова се критика стишава крајем осамдесетих година, пре свега зато што се удвајање лезбејског идентитета често губи у стварној пракси (отуда фраза *Butch in the street, femme in the sheets*, односно «Буч на улици, фам у кревету»), потом под притиском ПРО-СЕКС лезбејки и све већег утицаја теорије РОДНОГ ПЕРФОРМАНСА.

🌀 **calamite – каламит**: термин који је почетком XX века кратко служио као еуфемизам за ХОМОСЕКСУАЛНОСТ. Име настаје стапањем речи САТАМИТЕ и CALAMUS.

🌀 **calamus – каламус**: по грчком миту Каламус и Карпус били су љубавници. Каламус је претворен у рогоз када се његов љубавник удавио. Отада та биљка носи ово име и историјски се асоцира с

хомосексуалношћу. *Calamus* је и један део утицајне збирке песама *Влати траве* Волта Витмена, у којој се узноси љубав међу мушкарцима.

🌀 **camp – кемп**: театралност, трансгресивност, разуздана, ласцивна игра парадоксом. Сатира заснована на претеривању и артифицијелности која измешта и преокреће кодове, показујући да је заправо њихова претпостављена фиксираност оно вештачко и конструисано. Назив за «сензибилност, укус, стил, естетички дискурс или културну економију», по Сузан Зонтаг.

🌀 **camp names – кемп имена**: трансформисање мушких имена у њихов женски облик (рецимо, Бојан постаје Бојана) и обрнуто. Такве именске трансформације имају историјски легат (видети МОЛИ). Током седамдесетих година прошлог века, у време покрета за ГЕЈ ОСЛОБОЂЕЊЕ, геј мушкарци су често измишљали разноврсна имена која су служила као скраћенице: *Cruella* је била или одвећ арогантна КРАЉИЦА или је било тако атрактивна да је свима редом сламала срца. *Flagella* је уживала у бичевању. *Greta* (по Грети Гарбо, геј ИКОНИ) је уживала у сопственом друштву. *Salome* је волела да плеше, итд.

🌀 **catamite – катамит**: термин означава младог милосника старијег мушкарца. Потиче од римског имена Катамитус, римске верзије ГАНИМЕДА. У XIX веку овај је израз био једно од стандардних имена за хомосексуалност. Претеча савремене ИГРАЧКИЦЕ.

🌀 **chalking the pavements – оцртавање плочника**: (асоцијација на полицијску праксу оцртавања контура мртвог тела кредом). АКТИВИСТИЧКА пракса с дугом историјом. Током СИФРАЖЕТСКОГ покрета почетком прошлог века, жене су кредом исписивале одређено време и место састанка или акције сифражеткиња, како би тиме обавестиле друге жене. Последњих деценија XX века, жене су кредом оцртале трагове тела на плочнику, да би обележиле место где је нека жена силована, што су чинили и AIDS активисти да би подсетили на број особа које су умрле од AIDS-а.

🌀 **chigo**: јапански средњевековни израз који се односи на дечаке, помоћнике свештеника који су боравили у храмовима, за које се претпоставља да су имали сексуалне односе са свештеницима. На основу описа таквих односа настао је литерарни жанр „приче аколита“ (*chigo monogatari*).

🌀 **chosen family – друга породица**: мрежа пријатеља, партнера/партнерки и бивших партнера/партнерки од којих ЛГБТ особа тражи (и добија) подршку, понекад да би надокнадила оно што јој је ускраћено у њеном биолошком окружењу.

🌀 **claiming** – **тражити своја права**: покушај да се у стандардизованој историји укаже на присуство особа с хомоеротским склоностима, те да се њихова сексуалност истакне и учини видљивом. Инсистирање на томе се непосредно супротставља пракси континуираног културног БРИСАЊА или хетеросексуализације живота (или појединих делова живота) знаменитих историјских личности. Примера ради, супротно класичној пракси историчара књижевности који су се искључиво усредсређивали на љубав коју је Сапфо гајила према Фаону, лезбејске теоретичарке инсистирају на хомоеротском аспектима Сапфине поезије.

🌀 **clone** – **геј мачо**: преовлађујући тип у геј заједницама све до појаве AIDS-а почетком осамдесетих година. Клонови су симболизовали ослобођени геј идентитет након СТОУНВОЛСКЕ ПОБУНЕ, који се опирао столетном стереотипу о геј мушкарцу као о ефеминизованој КРАЉИЦИ. Одлика клонова је пренаглашено мужевни и раднички изглед, који је истовремено био очигледно геј. Неизоставни детаљи биле су чизме, фланелске кошуље, изразито уске фармерке у којима се сваки набор јасно оцртавао, мишићавост, кратка коса (у време када је дуга коса била у моди) и брада. Сам израз «клон» упућује на УНИФОРМИСАНОСТ, будући да су у прво време геј мушкарци веома наликовали једни другима.

🌀 **closet** – **прикривање**: стање приватности, прикривености. (Отуда фраза *to come out of the closet*, изаћи на видело, показати се). 1. Симболичка слика присилног затварања, сакривања (*closet* значи и мала, тајна просторија и плакар) и (лажне) сигурности која означава мук нехетеросексуалних особа који им намеће културни код. 2. У QUEER ТЕОРИЈИ овај термин носи политичку тежину као режим цензуре који спроводи доминантна култура. 3. Синоним за хомосексуалну особу која прикрива своју сексуалну ОРИЈЕНТАЦИЈУ (отуда и синтагма **closet queen** [прикривена краљица]: онај ко се у потаји упушта у хомосексуалне односе, док истовремено јавно води хетеросексуални живот).

🌀 **closet case** – **скривени случај**: омаловажавајући термин у геј сленгу који је испрва означавао само хомосексуалца који лицемерно прикрива своју оријентацију, како би задржао друштвену позицију, породичну част, морално држање или хетеросексуалну маску, иако други знају или сумњају да он није оно за шта се издаје. Данас је тај израз проширен и односи се на особе мушког и женског пола, које одлучују да прикрију своју неортодоксну сексуалну оријентацију (видети ГЛУМА).

🌀 **closet rights** – **права на прикривање**: права појединаца да своју сексуалност држе у тајности. Заговорници овог права сматрају да је сексуалност ствар приватности, те да једино појединац може и

треба да одлучи о томе колико ће о својој сексуалности бити отворен. Геј активисти, пре свих они који се упуштају у РАСКРИНКАВАЊЕ познатих особа, сматрају да су лезбејке и геј мушкарци дужни да приложе властити глас ради остварења заједничких циљева (под геслом: ако ниси део решења, онда си део проблема).

🌀 **coming out – разоткривање**: синтагма која потиче из фразе *coming out of the closet*, већ се устаљено употребљава у значењу јавног и отвореног иступања и афирмисања властите хомосексуалне оријентације. Разоткривање се јавља у две равни: у виду самоспознаје и у виду мање или више јавне обзнане. У АКТИВИЗМУ или QUEER ТЕОРИЈИ, разоткривање задобија димензију политичког чина опирања и супротстављања ХЕТЕРОСЕКСИЗМУ.

🌀 **compulsory heterosexuality – принудна хетеросексуалност**: синтагма настала у теорији ЛЕЗБЕЈСКОГ ФЕМИНИЗМА (у делу Едријен Рич). По лезбејским феминисткињама, жене су дословно присиљене на хетеросексуалност, односно на улогу сексуалног, емотивног и физичког служења мушкарцу (рад у кући и старање над породом). С друге стране, историјским потискивањем говора о животу лезбејки и жена које су живеле независно од мушкараца, и благодарјећи вербалним и физичким нападима на те жене, хетеросексуалност се нудила као једина опција. Овај је концепт у лезбејском феминизму био кључ за тумачење начина на који функционише ПАТРИЈАРХАТ. Од средине осамдесетих година прошлог века, све чешће га користе и геј мушкарци да би описали аутоматску претпоставку о томе да је свако без разлике хетеросексуалан.

🌀 **compulsory motherhood – принудно мајчинство**: идеолошко уверење да су жене неостварене и недоличне уколико нису мајке, и да се мајчинство мора вредновати више од било чега другог што једна жена може да пружи. У непосредној је вези са концептом ПРИНУДНЕ ХЕТЕРОСЕКСУАЛНОСТИ.

🌀 **congenital inversion – конгенитална инверзија**: објашњење мушке и женске хомосексуалности развијено у СЕКСОЛОГИЈИ касног XIX века. Пре сексолошких студија, хомосексуалност се схватала као морални пад којем свако може да подлегне; у XIX столећу она постаје облик конгениталне абнормалности. Последице ове теорије биле су далекосежне и међусобно противречне. Она је битно изменила схватање о томе шта конституише хомосексуалност, конципирајући је као психосексуално стање које се не тиче индивидуалне одлуке насупрот ранијем уверењу да појединац самовољно бира зло упуштајући се у неморални акт. У овој теорији истиче се природа погрешног спајања физиолошког пола и емотивног објекта: геј мушкарци су женске душе ЗАРОБЉЕНЕ У мушком ТЕЛУ, лезбејке пак мушке душе заробљене у женском телу. Када се у XX веку

развила политика идентитета, ово сексолошко одређење пружало је природно оправдање за хомосексуално понашање, ослобађајући га неморалности и дужности да се уклапа у ХЕТЕРОНОРМАТИВНУ структуру. Негативне последице огледале су се у две тачке: створен је свеопште прихваћен стереотип о конгенитално инверзној особи, те се у већинској имагинацији и данас нужно очекује да лезбејка буде мушкобањаста жена, док геј мушкарац мора бити ефеминизован. Поред тога, сексолози су сматрали да је инверзне особе привлачио «нормалан» тип особе. Према томе, иако се инвертна особа не може оптужити због перверзности својих жеља, њој се мора забранити и/или ограничити приступ НОРМАЛНИМА, да на њих не би пренели своју «болест».

☉ **crime against nature – противприродни злочин:** једна од најчешћих формулација осуде сексуалног односа међу истополним партнерима. Поред тога што води порекло из верских списа, она имплицира и дубоко традиционалистичко схватање по којем сваки чин који не води прокреацији представља огрешење о природу.

☉ **cross-dressing – преоблачење:** дословно, ношење одеће дизајниране за супротни пол. Садржај термина се донекле подудара с праксама DRAG-КРАЉИЦА и ТРАНСВЕСТИТА, али се користи и као ознака за чин облачења женске одеће у случају хетеросексуалних мушкараца или, ређе, ексклузивно мушке одеће (фрак, кравата и слично) у случају жена.

☉ **crossdresser (CD) – кросдресер:** најчешће мушкарац који се *повремено* одева као жена да би се ослободио РОДНЕ НЕЈАГОДЕ. Супротно DRAG КРАЉИЦАМА које пародирају сопствени идентитет експресивним наглашавањем женскости на очигледно мушкој подлози, кросдресери се труде да што боље «ПРОЂУ» као жене. Међу кросдресерима је много хетеросексуалних мушкараца који могу бити у браку или вези са женама које нису нужно ТРАНСРОДНЕ. Термин је по многим прихватљивији од појма ТРАНСВЕСТИТ, иако углавном означава исту ствар.

☉ **cruising – пецање:** посеђивање места на којима се окупљају геј мушкарци – попут барова, паркова, ЈАВНИХ КУПАТИЛА – ради необавезног секса.

☉ **cruising codes – правила пецања:** у геј култури су одувек постојала извесна неписана „правила“ комуникације којима се, с једне стране, избегавао додир с хетеросексуалних мушкарцима, и која су, с друге, помагала да се наговесте склоности „пецароша“ (в. ПРАВИЛА МАРАМИЦЕ). Један запис из 1781. године указује на разрађени скуп знакова којима су се служили енглески МОЛИЈИ: „Ако им приђете, потапшаће ноге надланицама; ако их пратите, пустиће да им бела марамица склизне низ капут; ако они приђу вама, прсти ће им бити уперени ка грудима, палчеви под мишком.“

☉ **dandyism – дендизам**: тренд који се развија почетком XIX века у раскошном енглеском периоду регентства и углавном се везује за представнике све моћније средње класе који својим манирима, спољним изгледом и начином изражавања настоје да опонашају аристократију. Како се племство у свести већинске популације доводило у везу с декадентним понашањем и неумереношћу која је у рано викторијанско доба схватана као немужевна и неуравнотежена, дендију су убрзо почели да се доводе у везу и са хомосексуалношћу. Одређене уметничке форме попут естетицизма (Оскар Вајлд) и декадентне уметности (Маларме, Рембо, Верлен), које свесно подривају буржоаске вредности, поигравајући се и хомоеротским односима, често су повезиване с дендизмом.

☉ **deviance – девијација**: термин којим се двадесетих година XX века описивала сексуална пракса и/или полни/родни идентитет који одступају од норме или „природног“ сексуалног понашања. У социологији овај појам има ширу употребу и односи се на сваку форму кршења културних – и законом одређених и неформалних друштвених – норми. Колоквијално, термин сажима све облике сексуалних понашања која немају за циљ прокреацију.

☉ **direct action – директна акција**: политичка тактика која подразумева различите облике грађанске непослушности, почев од демонстрација, протеста, мирних скупова, уличног позоришта, уништавања имовине и сл. Циљ ових акција је супротстављање неком неправичном чину или систему изазивањем пажње јавности. Директну акцију често прати ЛОБИРАЊЕ.

☉ **discrimination – дискриминација**: злостављање или РЕПРЕСИЈА која може, али не мора да укључи и физичко насиље. Дискриминација може бити институционална или појединачна, али увек полази од неке форме различитости особе или групе од ДОМИНАНТНЕ КУЛТУРНЕ групе. Дискриминацију може пратити идеолошка позадина, односно, она се може заснивати на некој форми „знања“, али се најчешће ослања само на предрасуде и стереотипе.

☉ **dominant culture – доминантна култура**: културне вредности, веровања и праксе које су најраспрострањеније или најмоћније и најутицајније у одређеном друштву. Термин је стекао посебан значај у контексту мултикултурализма, који признаје постојање доминантне културе иако захтева равноправност између ове и других подређених, маргиналних култура.

☉ **drab: (Dressed As a Boy, суп. DRAG)**, девојке одевене као мушкарци. Термин се знатно ређе користи од термина DRAG.

☉ **drag – трансвестија: (Dressed As a Girl)**, реч се изворно користила у Шекспировом Глоб театру као ознака за глумце који су

играли женске улоге (пошто није било глумица). У начелу се односи на костимираност или прерушеност (отуда идиом *in drag* – прерушен у одећу супротног пола). У геј култури термин упућује на мушкарце који опонашају жене. Будући да је за *dragove* карактеристично да хотимично задржавају одлике оба родна идентитета, они их на изванредан начин пародирају и показују како је идентитет ФЛУИДАН, а не „фиксиран“ како се обично мисли (в. родни ПЕРФОРМАНС).

🌀 **drag-king – drag-краљ**: лезбејка/стрејт жена која симулира мушкарца.

🌀 **drag-queen – drag-краљица**: геј/стрејт мушкарац који симулира жену.

🌀 **drop a hairpin – испустити шналицу**: како се шнала својевремено сматрала неопходним детаљем женског аксесоара, она у КЕМП круговима стиче симболички статус. „Испуштање шналице“ утолико означава давање наговештаја о властитој (хомо)сексуалности.

🌀 **dyke**: колоквијални израз за лезбејку. Порекло термина није јасно: могуће је да представља скраћену варијанту речи *bulldyke* (мужевне/агресивне жене, сленг из двадесетих година XIX века) или долази од *dike* (*ditch*: јарак, сленг за вулву у XIX веку). Термин се у почетку користио погрдно као ознака за мушкобањасте жене, по претпоставци лезбејке, али је седамдесетих година, као и многи други појмови, рехабилитован и испуњен позитивним значењем. (**Dyke** се често појављује у разноликим сложеницама попут „*leather dyke*“, „*granola dyke*“, „*glamour dyke*“, „*power dyke*“, „*diesel dyke*“, „*baby dyke*“ и слично.)

🌀 **earring – минђуша**: минђуша се, попут шнале за косу, сматра типично женским украсом (за разлику од прстења и огрлица које могу носити и мушкарци и жене). Ако се изузму гусари и морнари, минђуша на мушком уху није била уобичајена све до контракултурних покрета шездесетих и седамдесетих година XX века, те је утолико представљала могући знак распознавања међу геј мушкарцима. Када је осамдесетих година постала општеприхваћени модни тренд, ствари се усложњавају, те је једна од прећутних – но, не увек успешних – претпоставки била да минђушу на десном уху носи геј, а на левом стрејт мушкарац.

🌀 **educated spinster – учена уседелица**: када им је постало доступно школовање на универзитету (од средине XIX до средине XX века, зависно од регије), жене су све чешће бирале да не уђу у брачну заједницу и да, уместо тога, посвете живот добротворном раду, науци или образовању. Економска независност и све већа свест о неопходности еманципације, учинила је ове жене опасним по устаљени друштвени поредак, због чега су на различите начине маргина-

лизоване или осуђиване (*spinster* је погрдан израз јер подразумева да се жена није реализовала у животу).

🌀 **empowerment – оснажење**: јачање појединаца/појединки или група које у постојећим односима моћи немају (једнака) права. **Економско оснажење** (*economic empowerment*) се обично односи на претпоставку да ће постепеним стицањем економске независности жене бити у стању да доносе одлуке које ће све мање зависити од воље мушкараца. Успостављањем економске равнотеже која представља учинак оснажења жена, жене би могле да стекну свеобухватнију контролу над сопственим животима.

🌀 **erasure – брисање**: намерно уклањање или занемаривање геј и лезбејске историје, или кривотворење недовољно поузданих историјских података. Пример *активног* чина брисања нуде Микеланђелови сонети где се заменица „он“ претвара у „она“ да би се створио утисак како се обраћа вољеној жени, а не мушкарцу. *Пасиван* чин брисања огледа се у аутоматском приписивању хетеросексуалног идентитета некој историјској особи о чијем се емотивном и сексуалном животу не зна много. Значајан подухват у оквиру лезбејских и геј студија представља поновно „откривање“ значајних хомосексуалних особа у историји, што се често спроводи по угледу на ране феминистичке покушаје писања историје у којима женама неће бити ускраћена видљивост.

🌀 **eunuch – евнух**: мушкарац који је у древним друштвима кастриран у раној младости. Евнуси су били дворани блиски владарима (помагали су им при купању, облачењу итд.) или чувари харема и пратиоци владаревих жена. Иако су могли имати приличну друштвену моћ, чињеница да су били кастрирани симболички им је одрицала „стварну“, мужевну снагу, што у себи чувају и одређени европски језици попут енглеског (у жаргону се слабићи могу назвати *eunuchs*).

🌀 **fag/faggot – педер**: порекло речи је нејасно: могуће је да указује на праксу спаљивања на сноповима прућа (*faggot*), или на обичај у викторијанским школама у којима су старији дечаци имали послушне пратиоце или „слуге“ (*fagging*). Реч је углавном уврежена на америчком континенту и изразито је погрдна. Слично томе, реч ПЕДЕР спада у најувредљивије речи у српском језику, иако у геј заједници више нема нужно пејоративно значење и може се користити самоафирмативно пародирање СТРЕЈТ конотација [видети FAIRY].

🌀 **fag hag**: геј сленг за СТРЕЈТ жене које се друже с геј мушкарцима.

🌀 **fairy – вила** [теткица, педерчић, пешкирић]: назив за геј мушкарце којим се наглашава њихова изразита ефеминизованост. Потиче из њујоршког сленга с почетка века, када се односио на тран-

свестите и/или мушке проститутке које имају односе са стрејт мушкарцима. Попут термина FAGGOT и DYKE, и овај је термин рехабилитован у одређеним геј заједницама да би уздрмао уврежену представу о конвенционалној мушкој РОДНОЈ УЛОЗИ.

🌀 **feasting with panthers** – **гозба с пантерима**: фраза којом је Оскар Вајлд описивао своје сусрете с младићима из радничке класе. Предосећајући да би откриће његових сексуалних склоности могло да му укаља углед – што се на крају одиста и догодило – он је у овим младићима видео пантере који би могли „растргнути“ његову слободу и репутацију.

🌀 **female** – **женско, женска особа**: [полна категорија] особа која поседује вагину, јајнике и материцу.

🌀 **Female Dialect** – **женски дијалект**: сленг који се развио у лондонској МОЛИ поткултури XVIII века, који се пре свега односи на измишљање имена. Звања „госпођице“, „госпође“ и данас популарне „тетке“, као и лична имена – Моли, Мери и Маргарет – део су женског дијалекта (коришћена у различитим формама: *Orange Mary* се односило на продавца поморанци, *Old Fish Margaret* на трговца рибом, *Queen Irons* на ковача).

🌀 **feminine** – **женствено, жена**: [родна категорија] РОДНА УЛОГА која се приписује ЖЕНСКОЈ ОСОБИ.

🌀 **femme** – **фам**: у односу БУЧ/фам, улога фама је „женствена“, што имплицира да фам лезбејка није она која чини први потез, нити јој припада активна улога у сексуалном односу. Стандардна представа о фам лезбејки укључује дебели слој шминке, изузетно високе штикле, сукњице или капри панталоне.

🌀 **fluidity** – **флуидност**: термин који сугерише да су сексуалност и род друштвено конструисани (то јест да нису нешто ПРИРОДНО, непроменљиво, што нас вредносно одређује и сврстава међу добре или мање добре, већ нешто што се стварало кроз историју и што се у последњих сто година прилично изменило) и да нема ничег необичног уколико осећамо извесну покретљивост свог СЕКСУАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА и/или ОРИЈЕНТАЦИЈЕ. Прихватање флуидности подразумева да признајемо постојање широког спектра понашања, фантазија и склоности које се јављају на скали између апсолутно геј и апсолутно стрејт сексуалности. Можда управо прихватање те идеје пружа позитивну основу за уважавање хомосексуалне особе на основу тога каква је она особа а не на основу њене оријентације, што ће омогућити и прихватање сексуалних разлика, па самим тим и прекид с ХОМОФОБИЈОМ и ДИСКРИМИНАЦИЈОМ.

🌀 **friends of Dorothy**: геј мушкаци, геј екипа. Референца на Дороти коју је у филму *Чаробњак из Оза* глумила Џуди Гарланд, геј

ИКОНА. Ову синтагму геј мушкарци користе да би заобилазно скренули пажњу на своју сексуалност, или када прилазе мушкарцу за кога не могу да процене да ли је геј или не.

🌀 **frightening the horses – узнемирити коње:** (референца на коње у које су биле упрегнуте кочије у Енглеској XIX века) фраза која упућује на потенцијално шокантне ефекте понашања геј мушкарца и лезбејки у јавности. Потиче из изјаве британске глумице, Беатрис Стеле Тарнер, коју је дала поводом скандала који је избио када је откривена Вајлдова хомосексуалност: „Неважно је шта радите у својим спаваћим собама, све док тиме не узнемиравате коње на улици.“ Фразу понекад користе лезбејке и геј мушкарци када данас својим одевањем и понашењем збуњују туристе који су грешком залутали у геј квартове.

🌀 **front marriage – брак за јавност:** симулација брака између лезбејке и геј мушкарца, или *queer* и стрејт особе да би се скренула пажња с властите сексуалности. Почетком XX века такви бракови су били далеко уобичајенији, посебно у случају жена које нису биле економски независне. Данас такође нису необична појава у земљама у којима се држављанство стиче ступањем у брачну заједницу с држављанином земље крајњег одредишта.

🌀 **Ganymede – Ганимед:** према грчкој митологији најлепши мушкарац кога је Зевс, претворен у орла, узнео на Олимп, где постаје виноточа боговима. У XVII и XVIII веку у Француској и Енглеској израз означава младе љубавнике старијих мушкараца, а касније начелно мушкараце који током сношаја имају ПАСИВНУ улогу. У Француској током XVIII века реч ПЕДЕРАСТ замењује до тада уврежене изразе СОДОМИТ и Ганимед.

🌀 **gay – геј:** раздраган, безбрижан, весео (Ничеова *Весела наука* се у енглеском преводу јавља као *Gay Science*); а именица *gayety* ни данас нема сексуалне конотације. У XIX веку придев почиње да се доводи у везу с неумереним и раскалашним понашањем: *gay women* све чешће почиње да се односи на проститутке које су у викторијанско доба симбол неморала, *gay men* на женскареше, а *gay houses* на борделе. Иако значење речи тек почетком деведесетих година почиње готово универзално да се доводи у везу с особама истополне оријентације, прве сличне употребе се јављају већ двадесетих година XX века. Неумерност, склоност ка ексцесивности и фриволности (КЕМП), одступање од норми сексуалног понашања – ознаке које су се све до шездесетих приписивале углавном хетеросексуалним геј особама – у наредном периоду ослобађања све се чешће при свајају као позитивне одлике у геј круговима. Иако је реч хомосексуалац и даље, бар у Србији, најчешће у употреби, многи геј активисти и теоретичари су инсистирали на томе да се она мора заменити не-

ком другом речју, пошто има клиничке и патолошке конотације. Услед тога је реч *gej* постала тако заступљена у различитим светским језицима, где се као и код нас не преводи (као и њен опозит СТРЕЈТ). Од деведесетих година наовамо, све чешће долази до замене овог израза кишобран термином *QUEER*.

☞ **ga(y)dar – gejdär** [геј + радар]: „интуитивна“ способност геј мушкараца и лезбејки да се међусобно препознају. Поред тога, означава и „предосећај“ да се приближава нека опасност.

☞ **Gay Liberation (Gay Lib) – Порет за геј ослобођење**: организовани напор да се унапреде геј и лезбејска права. Историјски гледано, фаза развоја геј покрета с краја шездесетих и почетком седамдесетих година, чији се почетак најчешће лоцира у СТОУНВОЛСКУ ПОБУНУ. За разлику од политички конзервативнијих захтева који су осамдесетих година истрајавали на грађанским правима геј мушкараца и лезбејки, Геј либ пониче у револуционарној клими чије су оквири поставили антиратни покрети, Нова левица и радикални феминизам. ПАРАДЕ ПОНОСА су и данас препознатљиве манифестације покрета за ослобођење.

☞ **gay-positive (gay-friendly)**: термин за особу, групу или институцију коју одликује афирмативан однос према геј особама, или јавно супротстављање ХОМОФОБИЈИ и ХЕТЕРОСЕКСИЗМУ. За неког се може рећи да је позитиван према геј особама, зато што му је пријатељ/ица, родитељ или бивши партнер/ка геј. Уколико се та особа активно залаже за остварење видљивости геј мушкараца и лезбејки, за њу се каже да је САВЕЗНИК/ЦА.

☞ **gender bender – узурпатори рода**: особа која искривљује родне разлике и поиграва се њима. За разлику од ТРАНСРОДНИХ особа, њој није особито стало да делује уверљиво у опонашању другог пола. Тако се, примера ради, понаша мушкарац обучен у хаљину, који не настоји да сакрије своју мушкост. *DRAG*-КРАЉИЦЕ су најбројнија група у оквиру ове категорије.

☞ **gender blend – родна смеша**: начин облачења који се данас највише исцрпљује у изразу *unisex*, којим се, дакле, наглашава АНДРОГИНИ стил и поричу канонизоване родне разлике. Иако у начелу зависи од модног тренда, родна смеша данас је општа појава, посебно када су у питању жене.

☞ **gender fuck – спрдачина с родом**: пракса која се развила током седамдесетих година прошлог века, након СТОУНВОЛСКЕ побуне. Односила се на свесно и намерно мешање мушких и женских делова одеће, што је требало да истакне артифицијелност РОДНИХ УЛОГА изражених одевањем. Та се пракса разликовала од ТРАНС-ОДЕВАЊА и ТРАНСВЕСТИЈЕ, пошто ови мушкарци нису настојали да створе илузију о својој женствености, већ су увек на-

мерно задржавали неки симбол своје (биолошке) мушкости (рецимо, маљаве груди које хаљина на њима није покушавала да прикрије). Поред тога, она се разликовала и од хипи *unisex* моде, јер је имала јасну политичку поруку супротстављања конвенционалним схватањима о роду. Спрдачина с родом осамдесетих година губи своју изразито политичку улогу, и претвара се у стил УЗУРПАТОРА РОДА.

🌀 **gender identity – родни идентитет**: 1. начин на који се друштвено и културно идентификујемо као мушкарци *или* жене; 2. начин на који нас друштво посматра и социјализује као мушкарце *или* жене. Родни идентитет се најчешће (но не увек) успоставља поистоветивањем биолошког пола и рода.

🌀 **gender discomfort – родна нелагодност**: мучно и непријатно осећање налик РОДНОЈ ДИСФОРИЈИ, али по интензитету мање болно. Повремено ТРАНС-ОДЕВАЊЕ често је довољно да се нелагода смањи. Родна нелагодност се пре свега јавља код хетеросексуалних особа које су прихватиле своју родну улогу и немају намеру да је дугорочно мењају.

🌀 **gender dysphoria – родна дисфорија**: медицински термин за осећање дубоког психичког бола код особа чије ПРИМАРНЕ РОДНЕ ОДЛИКЕ нису у складу с њеним/његовим родом. Када се као клинички израз појавио у СЕКСОЛОШКОМ дискурсу, односио се на хомосексуалне особе. Данас се, међутим, пре свега употребљава у контексту ТРАНС-РОДНИХ особа.

🌀 **gender image – родни лик**: начин на који свој род – мушки/женски – презентујемо другима.

🌀 **gender role – родна улога**: подразумева различите друштвено/културно/ историјски/цивилизацијски условљене одлике које мушки и женски ПОЛ претварају у мушкарца и жену, које нису вредносно неутралне. Родна улога почива на скупу друштвено прописаних, арбитрарних правила која дефинишу прикладан (обавезан) начин одевања, понашања, мишљења, осећања и односа. ТРАНС-ОДЕВАЊЕ или рецимо ефеминизовани манири код мушкараца представљају вид одступања од родно прописане улоге.

🌀 **Greek love – грчка љубав**: због друштвено прихваћених и институционализованих хомоеротских односа у старогрчком друштву, ова је синтагма током читаве историје (а посебно у XIX веку) служила као код за ХОМОЕРОТСКЕ склоности.

🌀 **GRID (gay related immune deficiency)**: прво име синдрома који се данас зове AIDS/SIDA, болести која је први пут установљена код неколицине геј мушкараца у Америци 1981. године. Већ тада геј активисти критикују ову скраћеницу као израз блатантне предрасуде, посебно од часа када постаје јасно да и негеј заједнице почињу да

оболевају од истог синдрома. Крајем 1982. године тај израз бива потпуно замењен речју AIDS.

🌀 **gynander – гинандер**: синоним за БУЧ лезбејку, који је био прилично уобичајен почетком XX века. Конструисан је спајањем грчких термина *gune* (жена) и *andros* (мушкарац).

🌀 **hankie codes – правила марамице**: метод којим су се наговештавале сексуалне склоности појединаца у зависности од боје и положаја марамице. Марамица у левом задњем џепу панталона указивала је на АКТИВНУ, а у десном на ПАСИВНУ улогу. Неке боје постају устаљени означитељи, па тако плава оглашава ВАНИЛА секс, жута „водене спортове“, црна SM, светло плава орални секс, златна групни секс, док наранџаста указује на непробирљивост. Почетком осамдесетих година у употребу улази црно-бела пепито марамица, која представља захтев за „сигурним сексом“.

🌀 **hasbean – хезбејка**: погрдни назив за жену која ступа у сексуалне односе с мушкарцем, а претходно се идентификовала као лезбејка. Реч се углавном односи на ЛЕЗБЕЈКЕ У ПОЛИТИЧКОМ СМИСЛУ које су одустале активизма, вративши се хетеросексуалним односима.

🌀 **hate crime – злочин из мржње**: злочин почињен над одређеном индивидуом на темељу мржње према њеној раси, етничитету, религији, националности, роду, хендикепу или СЕКСУАЛНОЈ ОРИЈЕНТАЦИЈИ.

🌀 **hermaphrodite – хермафродит**: 1. (медицински) особа која само делимично испољава ПРИМАРНЕ и/или СЕКУНДАРНЕ ПОЛНЕ ОДЛИКЕ. Псеудомушки хермафродити рађају се с пенисом, али се код њих не развија већина секундарних полних одлика, попут маља на лицу, израженије мишићне масе или плодне сперме. Псеудоженски хермафродити рађају се с вагином, али су често неплодне, имају већу маљавост лица од већине других жена, и груди им се слабије развијају. 2. (митски, јер се готово никада не дешава у реалности) неко ко има и мушке и женске ПРИМАРНЕ и СЕКУНДАРНЕ ПОЛНЕ ОДЛИКЕ. Овај термин данас готово сасвим замењује израз ИНТЕРСЕКСУАЛНА ОСОБА.

🌀 **herstory – [варијација на именицу history, што би, понешто модификовано, значило his story или “његова прича”] њена прича**: 1. интерпретација историјских догађаја из феминистичке перспективе и критика вредности – рат, освајање, моћ – које је стандардна историја (готово без изнимке до појаве историје свакодневног живота) постављала као једини покретач властитог читања прошлости; 2. историја коју пишу жене за жене.

☪ **het/hettie**: геј сленг за хетеросексуалну особу. Вредносна конотација овог израза налази се негде између неутралног термина СТРЕЈТ – коју су прихватиле и многе хетеросексуалне особе као аутореференцу – и пејоративног израза ДОЈИЉА.

☪ **heterocentrism – хетероцентризам**: термин који се појављује седамдесетих година XX века, сродан појму ХЕТЕРОСЕКСИЗМА и АНДРОЦЕНТРИЗМА. Хетероцентризам се огледа у аутоматској претпоставци по којој су сви људи хетеросексуални: за све историјске личности, примера ради, чији животи нису били праћени великим скандалима и осудама за скаредност, подразумева се да су биле хетеросексуалне ОРИЈЕНТАЦИЈЕ. Исто важи и за уверење да је свака (ожењена/удата) јавна личност хетеросексуалне оријентације – чиме се аутоматски искључује могућност БРАКА ЗА ЈАВНОСТ или БИСЕСКУАЛНОСТ.

☪ **heterogressive – хетерогресивно**: фузија термина *хетеро* и *регресивно*. Односи се на нерелектовано и безрезервно прихватање стандарда и норми хетеросексуалног друштва, и као такав представља унутрашњу критику ГЕЈ ЗАЈЕДНИЦЕ. Овим се такође имплицира да ни у овој заједници не постоји неки хомоген и специфично „геј начин живота“: док неким одговарају МОНОГАМНИ односи који би требало да се крунишу браком, други свој емотивни живот артикулишу у кратким, необавезним ИЗЛЕТИМА.

☪ **heterophobia – хетерофобија**: страх и мржња према хетеросексуалним особама, институцијама које су засноване на хетеросексуалним односима (брак, породица) или институцијама које подржавају ове односе (црква, држава).

☪ **heterosexism – хетеросексизам**: термин је аналоган појмовима РАСИЗАМ и СЕКСИЗАМ. У истом је односу према ХОМОФОБИЈИ као сексизам према МИЗОГИНИЈИ. Најчешће се изражава као уверење да су сви људи без разлике хетеросексуални, пошто је хетеросексуалност нешто исправно, нормално, пожељно и узорно. Претпоставка по којој лезбејке и геј мушкарци нису интегрални део друштва у том је смислу хетеросексистичка. Примера ради, разноврсни формулари који нуде само опције *неудата/неожењен*, *удата/ожењен*, *разведен/а*, показују индиферентност према особама које се у те категорије не уклапају. Утолико је МАРГИНАЛИЗОВАЊЕ и/или БРИСАЊЕ ових идентитета уобичајена пратећа појава хетеросексистичког понашања; па ако се и не изражава путем насиља, оно ствара услове за ХОМОФОБИЈУ. Отуда изрека да хетеросексистичко друштво ствара хомофобичне појединце.

☪ **heterosexual – хетеросексуална особа**: особа коју привлаче особе супротног пола. Термин је уведен у другој половини XIX века, као супротност термину хомосексуалан. У сексолошко-меди-

цинском дискурсу је све до тридесетих година XX века имао амбивалентан статус.

🌀 **heteronormative – хетеронормативно**: термин који изражава подршку или промоцију хетеросексуалности као доминантне социополитичке институције која успоставља родне норме и критеријуме понашања сваком припаднику друштва.

🌀 **heterosexual privilege – хетеросексуална привилегија**: предности које се аутоматски пружају хетеросексуалним особама, док су геј мушкарцима и лезбејкама ускраћене.

🌀 **hijras – хицре**: ТРАНС-РОДНЕ особе, распрострањене пре свега у северној Индији, које се у антропологији често препознају као ТРЕЋИ РОД. Хицре су мушкарци који се облаче и понашају као жене (а понекад подлежу и кастрацији). Будући да поседују знања о оба рода, хицре, по фолклорном веровању, имају ванредне моћи да благослове и проклињу.

🌀 **historic lesbian – „права“ лезбејка**: термин коришћен у ЛЕЗБЕЈСКОМ ФЕМИНИСТИЧКОМ покрету за жену која сматра да је лезбејство суштинска одлика њене природе (в. ЛЕЗБЕЈСКИ ИДЕНТИТЕТ), на супрот ЛЕЗБЕЈКИ У ПОЛИТИЧКОМ СМISЛУ. Термин се посебно односи на старије жене чије је лезбејство дефинисано пре другог таласа феминистичког покрета.

🌀 **Holocaust – холокауст**: двадесетих година XX века Берлин је био центар геј и лезбејског живота, пре свега под снажним културним утицајем Магнуса Хиршфелда. Недуго пошто је на власт дошла Националсоцијалистичка партија, забрањен је рад организација које су подржавале хомосексуалност, затворен је Хиршфелдов Сексолошки институт, а богату архиву Института спалили су представници Хитлер Југенда. Исте године установљени су први концентрациони логори. Након Ноћи дугих ножева, створена је једна специјална SS јединица ради „уклањања“ хомосексуалних особа, док је једна посебна клаузула (Параграф 175) немачког закона проширена тако да налаже „принудну стерилизацију“ хомосексуалаца, корисника опијата, шизофреника и хендикепираних особа. Процењује се да је само у периоду између 1937. и 1939. године 25000 мушкараца осуђено на основу Параграфа 175. Највећи број хомосексуалних затвореника чија је ознака била РОЗЕ ТРОУГАО, завршио је свој живот у политичким логорима [највећи број жртава везује се за Захценхаузен, логор надомак Берлина, где и данас стоји мало знамење у спомен хомосексуалним жртвама националсоцијализма]. Иако коначну цифру није могуће поуздано утврдити, сматра се да се број хомосексуалних жртава холокауста креће између 50000 и 100000 људи. Холокауст се у геј и лезбејској историји третира као врхунац РЕПРЕСИЈЕ и готово логична последица вековне ДИСКРИМИНАЦИЈЕ коју је нетолерантно, патријархално друштво спроводило над сексуалном мањином.

🌀 **homintern** – **хоминтерна**: игра речи *хомо* и *Коминтерна* (комунистичка интернационала) која упућује на интернационални карактер хомосексуалних односа и отвореност према припадницима различитих националности. Јасно је, међутим, да хомосексуалне особе не морају по дефиницији бити левичари, те да и међу националистима има геј мушкараца и лезбејки. У истом смислу, потпуно је погрешна претпоставка да су сви геј мушкарци и лезбејке атеисти (или у моралистичком дискурсу „отпадници од Бога“).

🌀 **homoerotism** – **хомоеротизам**: израз „хомоеротски односи“ значи исто што и **ИСТОПОЛНИ ОДНОСИ** или хомосексуални односи. Иако је медицински израз **ХОМОСЕКСУАЛНОСТ** узео највише маха у јавном дискурсу, многе хомосексуалне особе га одбацују због тога што конотира психолошки поремећај, **ДЕВИЈАЦИЈУ**, одабирајући радије израз хомоеротизам.

🌀 **homophilia** – **хомофилија**: старомодни социополитички назив који настаје педесетих година прошлог века као афирмативна алтернатива изразу **ХОМОФОБИЈА**. „Покрет Хомофила“ представљао је прву послератну политичку активност у САД и Канади која се залагала за остварење и унапређење грађанских права геј мушкараца и лезбејки.

🌀 **homophobia** – **хомофобија**: страх, нетолеранција, насиље или мржња према геј мушкарцима и лезбејкама (и бисексуалним особама [видети **БИФОБИЈА**]). Манифестује се као неупитна вера у супериорност хетеросексуалности, коју подстичу културне и институционалне друштвене праксе. Та вера рађа **НАСИЉЕ** према нехетеросексуалним особама које се оправдава уверењем у властиту супериорност (и њихову инфериорност). Насиље се огледа у вербалним и физичким нападима, одузимању потомства нехетеросексуалном родитељу, дискриминацији при запошљавању, плаћању пореза, умировљењу, имиграционом поступку итд. Ови облици **ДИСКРИМИНАЦИЈЕ** су оно што спада у друштвени домен и многе хомофобичне особе одрицаће да у томе узимају удела. Међутим, хомофобија се лако препознаје на појединачном нивоу у свакодневним ситуацијама, рецимо, када за неку жену мислимо да је лезбејка само зато што није у стању да пронађе мушкараца или зато што жели да буде мушкарац; или када особу која је лезбејка или геј мушкарац не посматрамо као целовиту личност, него искључиво на основу њихове сексуалне **ОРИЈЕНТАЦИЈЕ**. (Дискриминација «ради» по истој матрици у случају већине разлика – национаних, расних, класних итд., и ње нису поштеђени ни они који припадају мањинама).

🌀 **homosexual** – **хомосексуална особа**: особа чија је сексуална оријентација усмерена према особама истог пола; или, особа која се емотивно, друштвено или психолошки инвестира у особе истог

пола. Термин се први пут појављује у памфлету из 1869. године чији је потписник Карол Марија Кертбени. Одмах је ухватио корена у научним и академским публикацијама, и од тада постаје најприхватљивији израз међу хетеросексуалном популацијом. Не-стрејт популација га одбацује због његових клиничких конотација.

🌀 **homosexual panic** – **паничан страх од хомосексуалаца**: страх на који се најчешће позивају оптужени (по правилу мушкарци), да би оправдали злочин и ХОМОФОБИЧНО насиље над не-хетеросексуалним особама.

🌀 **hormone therapy** – **хормонална терапија**: терапија коју најчешће примењују ТРАНССЕКСУАЛНЕ ОСОБЕ ради промене СЕКУНДАРНИХ ПОЛНИХ ОДЛИКА, какве су величина груди, усклађивање тежине и маљавост.

🌀 **icon** – **икона или дива**: личности које су допринеле видљивости геј и лезбејских заједница уопште током историје, попут Оскара Вајлда или Редклиф Хол (ауторке *Врела усамљености*) или видљивости појединих запостављених заједница, каква је црна лезбејска заједница (Одри Лорд); личности које су својом политичком активношћу и преданошћу задужиле заједницу (Рита Ме Браун и Харви Милк). Напокон, читав низ холивудских дива попут Џуди Гарланд, Марлене Дитрих, Грете Гарбо и Џоан Крафорд, постају геј иконе било због тога што су се оглушивале о стереотипе РОДНИХ УЛОГА на платну и у приватном животу, АНДРОГИНОГ стила, личних патњи и успеха итд.

🌀 **identity** – **идентитет**: [sexual/gender] полни идентитет (ЛЕЗБЕЈКА, СТРЕЈТ, ГЕЈ, БИ, АСЕКСУАЛНА особа) и родни идентитет (ТРАНСВЕСТИТ, ТРАНС-РОДНИ, ТРАНССЕКСУАЛНА особа). Иако делују интуитивно, ове поделе нису стриктне и фиксиране. «Политика идентитета» идентитет користи као средство за задобијање политичке моћи, родне једнакости, друштвеног уважавања, културне легитимности, и то најчешће у форми већих права.

🌀 **impersonation** – **имперсонација, имитирање**: (*impersonate*: discourse, personate, perform, enact, play, act) издавати се за некога или нешто, имитирати. ПЕРФОРМАТИВНИ чин преузимања лика, персоне или маске и дискурзивни перформанс који се тиме спроводи у дело.

🌀 **initiation rites** – **обред иницијације**: антрополошке студије показале су да је веза између обредâ иницијације и ИСТОПОЛНИХ еротских пракси кроскултурни феномен. Обред иницијације обележава ступање младића или девојке у зрело доба и обично се спроводи у срединама које су полно раздвојене. У многим пацифичким и аустралоазијским друштвима, мушки обреди иницијације укључују ритуалну аналну пенетрацију коју најчешће спроводи старији члан

друштва или ментор дечака. Ти се обреди везују за симболички статус сперме која у себи садржи суштину мужевности: преношењем сперме одраслог мушкарца у ректум младића, њему се омогућује прелаз у мужевност. Историчари сугеришу да су слични обреди постојали у архаичној крићанској цивилизацији, као и у спартанском друштву.

🌀 **institutional oppression – институционализована дискриминација**: друштвени склоп који се огледа у институцијама моћи (језик, медији, образовање, економија, религија и др.) које фаворизују једну групу (или један систем одлика) наспрам других. Савремена теорија се у начелу слаже да је та «група» група белих (раса) хетеросексуалних (оријентација) мушкараца (род) средњих година (старосна доб) припадника средње или средње-више класе (класа). Сви који на овај или онај начин одступају од дате «групе», третирају се као мањина (чак и када формирају групу која је од ове бројнија). Моћ те групе, чак и над приближно једнаким (рецимо, црни мушкарци са свим наведеним одликама) или већим групама (жене уопште), одржава се путем споменутих установа.

🌀 **internalized oppression – интериоризована опресија (или интериоризована хомофобија)**: интериоризована мржња према себи која настаје као последица прихватања негативних стереотипа које ствара опресивна заједница. То подразумева често конфликтна осећања да су не-стрејт особе у сржи лоше и инфериорне или да су супериорне и ексклузивно добре; да на читавом свету нема СИГУРНОГ ПРОСТОРА; да се може веровати само припадницима групе и да се припадницима исте групе не сме ни по коју цену веровати; да се ради сигурности заувек треба СКРИВАТИ; да ради сигурности свуда и увек треба иступати и откривати своју оријентацију итд.

🌀 **intermediate sex – међупол**: термин који је користио СЕКСОЛОГ, Едвард Карпентер, који се по много чему поклапа са схватањем Карла Урлихса о ТРЕЋЕМ ПОЛУ, то јест о категорији која се разликује од од конвенционалних улога мушког и женског.

🌀 **intersexual – интерсексуална особа**: особе рођене са хромозомском и/или психолошком аномалијом и/или неодређеним гениталијама. Интерсексуалне особе се најчешће оперишу одмах по рођењу на инсистирање њихових родитеља, због чега по правилу током читавог живота осећају РОДНУ ДИСФОРИЈУ. Овај израз одмењује политички некоректан израз ХЕРМАФРОДИТ.

🌀 **in transition – у прелазу**: у процесу промене пола, што може подразумевати ХОРМОНСКУ ТЕРАПИЈУ, ТРАНС-ЖИВОТ и/или хируршки захват.

🌀 **invert – инвертна особа**: реч потиче из психијатрије. Први пут је употребио Карл Вестфал, описујући нову менталну болест ко-

ју назива «супротним сексуалним осећањем». Посредством књиге Хавелока Елиса, *Полна инверзија*, реч се одмахује у енглеском језику, иако се почетком XX века у психијатријској литератури термин инверт постепено одмењује термином ХОМОСЕКСУАЛАЦ.

📍 **(in)visibility – (не)видљивост**: у уској вези са МАРГИНАЛИЗАЦИЈОМ. Одређене групе се маргинализују да би се њихова друштвена видљивост (као и моћ иступања, њихов глас против властите маргинализације) онемогућила, што води несметаном одржању постојећих хијерархија и односа моћи. Основни активистички порив различитих мањинских и маргинализованих група (који се често изједначава са фразом «лично је политичко» Симон де Бовоар) јесте заједнички рад ради достизања културне и друштвене видљивости. У процесу културног БРИСАЊА лезбејке су, као жене, историјски биле више оштећене од геј мушкараца (видети ЛЕЗБЕЈСКЕ АРХИВЕ). То им је, међутим, током повести често било од користи, пошто оне нису биле захваћене законским одредбама које су се односиле на геј мушкарце (видети THE BUGGERY LAW), а институције попут РОМАНТИЧНОГ ПРИЈАТЕЉСТВА или БОСТОНСКОГ БРАКА биле су могуће само због невидљивости лезбејских сексуалних односа.

📍 **ЛГБТ**: (скр.) лезбејски-геј-би-транс.

📍 **labrys – лабрис**: митска двосекла секира, скиптар богиње Деметре (Артемиде). Верује се да су секиру носиле скитске ратнице АМАЗОНКЕ. Данас је симбол лезбејства.

📍 **latex love – латекс љубав**: ознака за сигуран секс. Израз се појављује осамдесетих година заједно с AIDS кризом (та се деценија чак у жаргону назива ера латекс љубави).

📍 **lavander – (боја) лаванде**: боја која се често користи да означи хомосексуалност. Порекло те асоцијације није сасвим јасно. Неки тврде да лаванда представља фузију плаве и црвене, традиционално мушке и женске боје, или преносно фузију родова. Израз је особито раширен међу лезбејкама, пошто је тридесетих година прошлог века узео маха на барској сцени као колоквијални термин за друге лезбејке.

📍 **lavander herring – љубичаста «варалица»**: (енглески идиом *red herring* [дословно, сушена харинга која се користи да завара псе у лову] односи се на нешто узгредно што се потеже да би се скренула пажња са важне ствари). Тактика којом су се служили конзервативни критичари у намери да одврате жене од прикључивања феминистичким покретима. Феминистички је покрет током читаве своје историје оптуживан да представља «легло» лезбејства, и све жене које су у њему учествовале етикетиране су као лезбејке. То је, с једне стране, успоравало феминистички покрет у начелу, спутавајући истом и развијање специфично лезбејских проблема унутар феминистичког покрета (видети ЛЈУБИЧАСТА НАПАСТ).

☉ **lavander menace – љубичаста напаст**: асоцијација на израз «црвена напаст» која је била актуелна током Хладног рата. Користили су је ХОМОФОБИ да означе претњу коју геј мушкарци и лезбејке представљају за реализацију идеје друштвене хармоније. Посебно се везује за име Бети Фридан (једне од оснивачица Америчке националне организације за жене) која је овако формулисала страх да ће асоцијација са лезбејством у јавности сасвим разорити ову феминистичку организацију.

☉ **lambda – ламбда**: грчко слово (λ). Алијанса геј активиста га 1970. године одређује за симбол геј покрета, по узору на ознаку пука хеленских ратника које су у борбу пратили њихови млади љубавници, запамћеног по својој силини и спремности на борбу до смрти.

☉ **leatherman/leatherwoman – љубитељи «коже»**: поткултурна заједница (која се унутар геј заједнице јавља већ од краја II светског рата) особа које се упуштају у SM (садомазохистичке) односе. Ова заједница традиционално не наилази на опште прихватање не само унутар ДОМИНАНТНЕ КУЛТУРЕ него ни у самој геј заједници. То се посебно односи на жене, пошто је утицајна доктрина ЛЕЗБЕЈСКОГ ФЕМИНИЗМА у SM праксама видела недвосмислено репродуковање односа моћи. Тек с појавом ПРО-СЕКС лезбејки, «кожа» постаје прихваћена у лезбејским круговима (видети РАДИКАЛНИ СЕКС).

☉ **lesbian – лезбејка**: жена која се емотивно, друштвено или психолошки инвестира у друге жене. «Лезбејка» је један од најстаријих и најпозитивнијих термина за не-хетеросексуалне жене, што у ЛЕЗБЕЈСКОЈ ФЕМИНИСТЧКОЈ теорији не означава само сексуални идентитет који се сукобљава са конвенционалним родним очекивањима од жена, него и друштвени и политички идентитет изграђен у опозицији према мушком шовинизму, ПАТРИЈАРХАТУ, ХЕТЕРОСЕКСИЗМУ и фалочентризму. Сама реч потиче од имена грчког острва Лезбос где је рођена песникиња Сапфо која је уносила љубав међу женама.

☉ **lesbian archives – лезбејске архиве**: као жене, лезбејке су у начелу историјски више оштећене процесом БРИСАЊА, те је стога за њих било од посебне важности стварање колекције лезбејских публикација, изјава и фотографија лезбејки које су допринеле развијању лезбејске поткултуре.

☉ **lesbian continuum – лезбејски континуум**: фраза (коју је сковала Едријен Рич) означава рушење идеолошких баријера између стрејт жена и лезбејки на основу једне унитаристичке претпоставке да све жене, без обзира на њихов избор сексуалних објеката, деле нека специфично женска искуства и феминистичке жеље којима се ис-

торијски и патријархално порицала вредност и/или моралност. Иако је била врло важна у контексту ЛЕЗБЕЈСКОГ ФЕМИНИЗМА, овој идеји се супротставио како ПРО-СЕКС лезбејски покрет, тако и савремена конструктивистичка *QUEER* теорија. Та је теза оспоравана из два разлога: овим се, с једне стране, имплицира да у свим женско-женским односима постоји неко есенцијално женско искуство, чија је суштина потлаченост у ПАТРИЈАРХАЛНОМ друштву. С друге стране, ова идеја имплицира и то да је сваки женски однос у начелу лезбејски по природи, јер је лезбејка само грубља варијанта најбоље пријатељице (чиме се махом искуство лезбејског сексуалног односа пренебрегава и ставља на страну као мање битно).

🌀 **lesbian feminism – лезбејски феминизам:** најрадикалнији, а стога можда и најконсеквентнији облик феминизма (радикалан толико да чак ни саме лезбејке које су феминисткиње нису увек и једногласно и лезбејске феминисткиње). Почива на идејама да су СЕКСИЗАМ и ХЕТЕРОСЕКСИЗАМ безнадежно удвојени и испреплитани – сваки облик злочина, неједнакости и несреће води порекло од мушког насилног наметања моћи женама, а једини начин да се та моћ одржи јесте институција хетеросексуалности. Патријархална друштва чине све да жене ступе у хетеросексуалне односе, стигматизујући, обезвређујући и санкционишући све алтернативе тој пракси. Чим ступе у такве односе, жене потпадају под контролу мушкараца који их приморавају на примерно понашање претњама или сексуалним или физичким насиљем, економским санкцијама, злостављањем деце, окривљивањем да су фригидне итд. Ако покушају да се супротставе или да оду, жене губе посао, деца им бивају одузета итд. Постигавши покорност жена посредством ПРИНУДНЕ ХЕТЕРОСЕКСУАЛНОСТИ, ПАТРИЈАРХАТ чини све да би се корист мушкараца (били они геј или стрејт) увећала и умножавала. А како је мушка доминација кључни механизам за одржање патријархата, произлази да није могуће истовремено бити жена хетеросексуалне оријентације и феминисткиња (видети ХЕТЕРОФЕМИНИСТКИЊЕ). Због тога се лезбејске феминисткиње залажу за духовно и морално СЕПАРАТИСАЊЕ од патријархалних и генерално мушких вредности.

🌀 **lesbian feminist – лезбејка феминисткиња:** поред тога што означава жену која се прицава доктрине ЛЕЗБЕЈСКОГ ФЕМИНИЗМА, овај се израз користи и као опис стила одевања и понашања. У стрејт медијима тај се опис готово увек односи на непривлачну, грубу, у најмању руку пуначку, мушкобањасту жену. Међу припадницама лезбејске и геј заједнице, тај израз описује жену која не мари за модне трендове: лезбејске феминисткиње не носе кожу (превише SM), високе потпетице (превише неудобно) или кратке мајчице (превише хетеро-секси [видети LIPSTICK LESBIAN]).

📌 **lesbian identity – лезбејски идентитет**: у (1). «есенцијалистичком» смислу, жена у себи препознаје неку унутарњу лезбејску особину која је за њено сопство или самоодређење суштинска; у (2). «конструктивистичком» смислу, током и посредством РАЗОТКРИВАЊА жена се идентификује као припадница једне историјски специфичне лезбејске заједнице. Политика идентитета у есенцијалистичком смислу много се више везује за лезбејке него за геј мушкарце, можда због есенцијализујућих претпоставки на којима се градила теорија феминизма, као покушај успостављања изразито женског идентитета који се разликује од идентитета какав је жени био силом наметан у ПАТРИЈАРХАЛНОМ друштву. Иако међу геј активистима има поборника политике идентитета (геј идентитет је суштински другачији од стрејт идентитета), они су знатно ређи у односу на лезбејке.

📌 **lesbian nation – лезбејска нација**: утопијски циљ ЛЕЗБЕЈСКИХ ФЕМИНИСТКИЊА седамдесетих година прошлог века, које су тежиле заједници жена заснованој на феминистичким принципима. Лезбејска нација је понекад концептуализована и као реконструкција матријархалног друштва.

📌 **lesbian separatism – лезбејски сепаратизам**: 1. утопијски друштвени покрет с краја седамдесетих и почетка осамдесетих година који је имао намеру да дистанцира и раздвоји жене од мушкараца и свих оних који су подржавали мушку супрематију (видети ХЕТЕРОФЕМИНИСТКИЊЕ); 2. радикалне доктрине на којима је покрет настао: рецимо, уверење да сексистичко друштво није могуће реформисати, пошто је сексизам прва опресивна подела на основу које су настале све остале поделе у људском друштву. Сепаратизам се односио и на геј мушкарце, за које се сматрало да су социјализовани исто као и стрејт мушкарци.

📌 **lesbo lad** или (**fag stag**): антипод FAG-HAGU, хетеросексуални мушкарац који се дружи са лезбејкама и занима га лезбејска култура.

📌 **lipstick lesbian**: љупко сатиричан термин за женствене лезбејке које се равнају према ХЕТЕРОНОРМАТИВНИМ родним претпоставкама о томе како жене треба да изгледају, да се облаче и понашају. Политички активне лезбејке га понекад користе пејоративно да означе жене које се издају да су стрејт.

📌 **lobbying – лобирање**: политичка кампања и апел упућен особама које се налазе на позицијама ауторитета. Уобичајене тактике укључују писање молби и петиција. Иако могу бити замашне, акције лобирања никада нису тако утицајне као ДИРЕКТНЕ АКЦИЈЕ. Лобирање неретко претходи директној акцији или је допуњује.

☞ **the love that dared not to speak its name** – **љубав која се не усуђује да изговори властито име**: једна од најчешћих метафора за хомоеротску љубав током XX века. Потиче из песме *Две љубави* лорда Алфреда Дагласа, младог љубавника Оскара Вајлда. Након СТОУНВОЛСКЕ побуне, часопис *Time* објавио је ироничну опаску поигравајући се овом фразом: «Љубав која се некада није усуђивала да изговори властито име, сада очигледно не може да затвори уста».

☞ **ludus**: на латинском значи «игра». Реч је као кôд била у честој употреби током средњег века у списима који су индиректно упућивали на хомосексуалне односе.

☞ **mahu** – **маху**: мушкараци пореклом са Тахитија, који усвајају женски начин одевања и обављају послове који су традиционално намењени женама. Маху се упуштају у орални секс са мушкарцима који тиме не губе свој хетеросексуални идентитет. За разлику од западних ТРАНССЕКСУАЛЦА, по локалним обичајима маху добијају привилеговане позиције у друштву – било као «супруге» водећих личности или као ШАМАНИ. Иако маху и данас постоје, модернизација Тахитија је умањила значај њихове улоге међу младим Тахићанима.

☞ **male** – **мушко, мушка особа**: [полна категорија] особа која поседује пенис.

☞ **masculine** – **мужевно, мушкарац**: [родна категорија] РОДНА УЛОГА која се приписује МУШКОЈ ОСОБИ.

☞ **marginalized** – **маргинализовани**: особе које су или искључене и/или игнорисане и/или деградиране на маргине друштва због своје расе, класе, старосног доба, рода, сексуалности, хендикепа или неког другог аспекта њиховог идентитета или понашања.

☞ **matrimonial closet** – **скривање у браку**: психолошко стање или друштвени услови не-хетеросексуалне особе која је ступила у брак са хетеросексуалном особом која не зна за оријентацију свог партнера/ке.

☞ **medicalization of homosexuality** – **медикализација хомосексуалности**: процес који обележава трансфер говора о сексу, који током XIX и почетком XX века сасвим прелази из црквеног дискурса о моралу у домен научног и медицинског дискурса: у том преокрету мења се дијагноза хомосексуалности, која престаје да буде грех и постаје знак патолошког обољења, психолошке и физиолошке аберације. Термин се најчешће везује за списе СЕКСОЛОГА XIX века и за рад Сигмунда Фројда. Тако, рецимо, Сер Александар Морисон 1838. године у својој књизи *Физиогномија менталних обољења* пише да је хомосексуалност «мономанија [прекомерна заокупљеност једном ствари] с неприродним нагнућем», која се може лечити камфором (!?).

🌀 **Midnight Masquerades – Поноћни бал под маском:** изузетно популарни маскенбали који су се одржавали седмично у Хејмаркет Театру у Лондону од 1717. године, у организацији Џона Хајдегера. Маскараде су заузиле средиште место у МОЛИ поткултури, те су стога у историјским документима остале познате као стециште СОДОМИТСКОГ неморала.

🌀 **minority consciousness – свест о мањинама:** свест о томе да појединац припада некој посебној групи у друштву, која има своје специфичне потребе. Свест о мањинама, међутим, није универзална свест: стрејт, бели мушкарци себе виде напросто као чланове опште популације, пошто не искушавају никакав специфичан облик ДИСКРИМИНАЦИЈЕ због неког аспекта свог идентитета. Геј мушкарци и лезбејке су релативно касно почели да истичу властити мањински статус. Наиме, тек пошто их је СЕКСОЛОГИЈА обележила као дистинктивну друштвену категорију и с развојем урбаних поткултура, њихова је различитост постала манифестна. АСИМИЛАЦИОНИСТИЧКО крило унутар геј и лезбејске заједнице са своје стране, пак, настоји да суспендује сваку особеност и дистинктивност геј појединаца, истичући да СЕКСУАЛНА ОРИЈЕНТАЦИЈА не може бити довољан разлог за одступање од општих норми које човека чине човеком.

🌀 **minority stress – напетост мањине:** културно приписивање инфериорног статуса и дефектности појединим групацијама и «категоријама» људи заснованих на полу, раси и социосексуалним склоностима, што код припадника тих групација изазива негативну напетост над чиме он/она најчешће нема контролу.

🌀 **misogyny – мизогинија:** дословно, мржња према женама или женском роду у начелу.

🌀 **molly – моли:** лондонска поткултурна заједница која се појавила раних година XVIII века, позната по својем нечувено ефеминованом одевању и манирима. По једнима, «Моли», варијација на лично име Мери (такође, у сленгу геј [видети ЖЕНСКИ ДИЈАЛЕКТИ]), био је сленг за проститутке тог времена, који се потом приписивао ефеминованим мушкарцима као «мушким проституткама». По другима, пак, израз «моли» потиче од латинске речи *mollis* (мек) и представља прво име које није дошло извана, него је популаризовано унутар саме геј заједнице. Молији су прва мање или више кохерентна хомосексуална заједница на хришћанском западу.

🌀 **molly houses – моли куће:** средишта вибрантне лондонске геј поткултуре с почетка XVIII столећа биле су таверне где су се геј мушкарци различитих професија, различитог класног статуса и годишта састајали. Појава моли кућа представља преломну тачку у геј историји, јер тек с тим феноменом први пут долази до стварања је-

дне интегрисане и дистинктивне заједнице која развија сопствене друштвене кодове, од начина облачења, преко говора (видети ЖЕНСКИ ДИЈАЛЕКТИ), до својственог начина општења. ТРАНСВЕСТИТИЗАМ је био уобичајена појава у моли кућама, посебно данима када су се одржавали балови под маскама (видети ПОНОЋНИ БАЛ ПОД МАСКОМ). По једном извештају, «неки имаху на себи раскошне хаље, подсукње, повезе на глави, ушниране ципеле, набране мараме и маске». Иако је трансвеститизам у начелу био сусретљива појава у Енглеској једно одређено време – чак и у елизабетанско доба – МОЛИЈИ су се од данашњих трансвестита разликовали пошто нису желели никога да обману (те су у том смислу претече УЗУРПАТОРА РОДА). Упркос честим нападима пуританског друштва, моли поткултура се одржала све до средине XVIII столећа, када је организовани облик МУШКЕ ПРОСТИТУЦИЈЕ почео суверено да је истискује са тржишта.

☉ **monogamy – моногамија**: антрополошки термин који означава брак једног мушкарца и једне жене (супротно томе полигамија и полиандрија). 1. Конзервативно политички термин с оштрим моралистичким импликацијама за брак који су одобриле црква и држава у сврху подизања деце у складу са традиционалним «породичним вредностима». 2. У *queer* употреби, термин пародира дугу везу и означава постојане односе међу партнерима.

☉ **monosexism – моносексизам**: специфичан вид насиља које се врши над БИСЕКСУАЛНИМ особама. Заснива се на претпоставци да некога могу (или треба) да привлаче особе само једног пола и/или рода, и да је привлачност коју неко осећа према припадницима оба пола/рода лоша и неприхватљива.

☉ **natural/unnatural – природно/неприродно**: поред НОРМАЛНОСТИ, концепт природног је један од основних појмова који је *QUEER* ТЕОРИЈА, на трагу француске савремене филозофије, ставила под лупу, полазећи од увида да је читав језик/мишљење засновано на паровима бинарних опозиција (мушко/женско, добро/зло, десно/лево, природно/неприродно, хетеро/хомо и тако даље у недоглед), које – ма колико у збиљи биле истрајне – свеједно нису нешто што се не може уздрмати и расточити. Деконструктивни рад на тексту показао је да дате хијерархије нису фиксиране и да, премда се не могу напросто преокренути, међу супротстављеним паровима постоји флуидност, траг једног у другом. Природност, као један у низу опозита, одвајкада се везује за прокреативну улогу секса, који црква оправдава, држава подстиче, култура култивише. У том смислу, «природно» постаје привилегована ознака односа који су пожељни и институционализовани у друштву, а отуда и кључна оптужба на рачун «неприродних» односа (не треба заборавити да је сваки облик

општења који се не завршава рађањем такође у извесном смислу осуђен, те да је у већини прогресивних земаља право на абортус изузетно младо). Осуда за неприродност потиче пре свега из религијског (видети ПРОТИВПРИРОДНИ ЗЛОЧИН) и биологистичког дискурса (који, узгред, није оправдан, пошто у животињском свету постоје одређене врсте које ступају у «хомосексуалне односе»). Треба споменути и то да, иако је увек била на страни доброг, природност није увек ексклузивно била везана и за хетеросексуалност – текстови једног од највећих грчких филозофа и филозофа уопште, Платона, чија је мисао прожела читаву западну цивилизацију, довољно су чврсто сведочанство за то.

🌀 **new man/woman – нови мушкарац/нова жена:** израз се први пут користи у једном новинском чланку из 1952. године, упућујући на Кристину Јоргенсен, првог мушкараца који је променио пол, и у начелу означава ТРАНССЕКСУАЛНУ особу након операције.

🌀 **nonsurgical transsexual – неоперисани транссексуалац:** транссексуалне особе које избегавају хируршки захват, окрећући се ХОРМОНСКОЈ ТЕРАПИЈИ или ТРАНС-ЖИВОТУ, било зато што се (1) плаше неуспеха хируршког захвата, или зато (2) што не могу да прибаве новац неопходан за захват и у принципу одустају од њега («у лимбу» су), или се (3) осећају потпуно и без хируршког захвата.

🌀 **normal/abnormal – нормално/ненормално:** поред ПРИРОДНОСТИ, кључни конструкт на основу којег се формира друштво. Док се природност одувек непосредно везивала уз СЕКСУАЛНЕ ПРАКСЕ, због чега ју је могуће пратити у међусобно веома различитим историјским контекстима, нормалност је «откривена» релативно касно (по Мишелу Фукоу, тек у доба класицизма), а у хомосексуалном дискурсу постаје превасходна тек са СЕКСОЛОШКИМ студијама и МЕДИКАЛИЗАЦИЈОМ ХОМОСЕКСУАЛНОСТИ. Када су једном сврстани у групу «ненормалних», оболелих особа које имају патолошки поремећај и не могу «по вољи и разуму» усмеравати властита нагнућа, НАСИЉЕ над хомосексуалним особама постало је без остатка институционализовано. Једна од најстрашнијих последица овакве установе несумњиво је био ХОЛОКАУСТ (поређења ради, док се хомосексуални однос третирао «само» као *неприродан*, рецимо у време МОЛИ поткултурне заједнице која је непрестано била под будним оком друштва, обешена су три мушкараца. Број сексуално *ненормалних* жртава у концентрационим логорима *знатно* премашује ову цифру).

🌀 **oppression – насиље, репресија:** систем доминације који подразумева институционализоване колективне, индивидуалне и интерперсоналне модусе понашања путем којих једна група која поседује моћ настоји да доминира и контролише друге групе, ради осигу-

рања властитих политичких, економских и/или социо-психолошких привилегија.

📌 **outing – раскривање**: јавна обзнана ПРИКРИВЕНЕ ХОМОСЕКСУАЛНОСТИ неке познате личности која у јавности најчешће иступа с ХОМОФОБИЧНИМ ставовима. Ова пракса је постала медијски истакнута током осамдесетих и деведесетих година XX века, када су лезбејке, геј и *queer* активисти претили да ће објавити имена лезбејки и геј мушкараца који су се налазили на позицијама моћи, које или нису користили да би помогли другима или су их свесно злоупотребљавали да би ПРИКРИЛИ властиту оријентацију. Мање радикални припадници геј и лезбејске заједнице и стрејт медији осуђивали су раскривање као насртај и кршење права појединаца на приватност. *Queer* активисти су, са своје стране, инсистирали на томе да је дужност геј и лезбејских ауторитета да изађу у сусрет мање моћним члановима заједнице којој припадају (што се посебно односило на првих десет година AIDS епидемије, када је проглашавањем ризикантних група, естаблишмент још само додатно МАРГИНАЛИЗОВАО геј заједницу). Осим тога, позивање на дихотомију јавно/приватно показало се у најмању руку лицемерно, пошто се лезбејкама и геј мушкарцима приватност рутински одриче свим облицима ХОМОФОБИЧНИХ пракси (ЛИНЧОМ, силовањем, медијским оптужбама, ускраћивањем правних и културних ПРИВИЛЕГИЈА итд.)

📌 **pansy – (цвет) дан и ноћ, фићфирић**: пејоративни израз за геј мушкараца, посебно изразито ефеминизованог.

📌 **pass – пролажење**: стапање са властитим РОДНИМ ЛИКОМ на уверљив начин.

📌 **passing – провлачење**: дословно "проћи као неко, нешто", или, у жаргону "провући се". У *queer* сленгу означава претварање геј особе да је стрејт [*стрејташење*].

📌 **passing women – прерушене жене**: жене ТРАНСВЕСТИТИ које одлучују да се облаче као мушкарци због могућих привилегија које им женска РОДНА УЛОГА ускраћује. У Америци XIX века, многе жене из радничке класе су се прерушавале, јер су тиме стицале могућност да раде, да добијају «мушке» плате (које су и данас веће од «женских» у низу развијених земаља света) и да путују. Постоје историјски примери прерушених жена које су успевале тако да завајају своју околину да је њихов БИОЛОШКИ ПОЛ понекад откриван тек након смрти.

📌 **patriarchy – патријархат**: норма на којој је заснована структура друштва; низ стратегија да се успоставе и одрже постојећи системи односа моћи и привилегија које се у континуитету додељују мушкарцима. Име је сугестивно: постоје три оца – Бог отац, отац др-

жаве, монарх, и *pater familias*, отац породице. Постоје три типа закона: божански закон по којем се све одвија у теолошком и онтолошком смислу, закон који доноси отац државе, закон којем морају да се покоравају сви држављани, одакле следи тотална моћ монарха над животом и смрти подређених и, коначно, закон оца на који се обавезује жена када ступа у брак примајући «име» мужа. Тумачено мање алегорички, патријархат је норма једног, норма нерасподељиве моћи.

🌀 **pederast – педераст**: (отуда и омаловажавајућа српска реч **педер**) [*paiderastē*, дословно, онај који воли дечаке, *paidos* (дечак) и *erasthai* (волетати)] реч «педерастичка» означава сексуални однос између мушкараца и дечака. Тај феномен је кроскултурно распрострањенији од АНДРОФИЛИЈЕ која одликује већину западних геј односа. Успон просветитељских (секуларних) облика живота у Француској XVIII века уводи термин «педерастичка» као замену за термин СОДОМИЈА, застарео због свог библијског порекла. Упркос изворном грчком значењу термина, Французи су њиме означавали сексуални однос између мушкараца, а понекад чак и жена, без обзира на њихову старосну доб. Реч нестаје из употребе тек почетком XX века, када је суверено одмењује термин ХОМОСЕКСУАЛАЦ.

🌀 **performativity – performativnost**: филозофски термин који је сковао Џ. Л. Остин да би означио семиотички гест којим чин ствара оно што описује [Остинов славни пример је исказ «I do», који се изриче приликом венчања и као такав представља чин/перформанс без којег сама процесија венчања не би била могућа]. Перформативи се могу разумети само у матрици која је истовремено друштвена и семиотичка. Џудит Батлер развија тај појам – који ће постати један од кључних термина *QUEER* ТЕОРИЈЕ – у пародију доминантних конвенција, која открива да су оне заправо само и једино конвенције [Исказ «I do» изриче лезбејка и тиме пародира читаву институцију венчања (Батлер је ово писала у време када институција геј и лезбејског брака још није била на помолу)].

🌀 **phallus – фалус**: термин који поред жеље, Д(д)ругог и несвесног доминира феминистичком и *QUEER* ТЕОРИЈОМ која се наша под утицајем (Фројда и) Жака Лакана. Идеја фалуса код Лакана, врло поједностављено, може се одредити на следећи начин: када се мушки или женски «субјект» нађе у симболичком поретку, поретку који је структуриран језиком, њега или њу одређује жеља, а жељу је по дефиницији немогуће испунити, јер ма како је ми изражавали, она је увек једна и иста – жеља да се постане средиштем структуре, да се постане потпуним. Средиште система се код Лакана назива великим Другим (што је сам језик/систем који нас и чини непотпунима и чију позицију увек желимо да задобијемо), Именом-оца (или Законом, што упућује на патријархалност правила којима се подвргавамо чим

ступимо у домен језика) и Фалусом (који није исто што и пенис, него његова метафоричка моћ која у потпуности устројава структуру у којој субјект функционише, посредством моћи имања (поседовања)/немања (недостатка) у пренесеном значењу). Идеја **фало(го)центричног** друштва заснива се у том смислу на дистрибуцији, хијерархизацији и привилегијама оних који су у поседу моћи.

🌀 **pig – свиња**: мушкарац који примењује груб секс без презерватива, секс «НА ГОЛО».

🌀 **pink triangle – розе троугао**: ознака коју су геј мушкарци морали да носе на својој затвореничкој одећи у нацистичким концентрационим логорима као обележје сопствене групе (жути троугао је, рецимо, био ознака за Јевреје, црвени за комунисте итд.). Од четрдесетих година прошлог века, розе троугао је постао један од најпрепознатљивијих симбола НАСИЉА које је вршено над геј мушкарцима током читаве западне историје, и један је од првих симбола покрета за ГЕЈ ОСЛОБОЂЕЊЕ. Данас је симбол поноса, отпора и солидарности. Осамдесетих година AIDS активисти реактивирају значај розе троугла: слоган ТИШИНА=СМРТ појављивао се испод троугла чији је врх био усмерен на горе (Δ), што је инверзија троугла-ознаке током ХОЛОКАУСТА. Порука је била јасна: овога пута, геј заједница се бори (друга варијанта слогана била је АКЦИЈА=ЖИВОТ).

🌀 **polari**: британски *underground* сленг који се доводио у посебну везу са геј заједницом. Реч вероватно потиче из жаргона XVIII и XIX века путујућих забављача, глумачких трупа и скитница (*parlyaree*). Овај «нахерени» енглески, *underground* зато што га нема ни у најекстензивнијим речницима, веома наликује мешавини кокни рима, шатровачког и романских језика, а до геј барова доспева преко лучких радника с докова Темзе. Лондонска геј заједница га је издашно користила као знак препознавања и непрозиран начин комуникације. Примери полари сленга су: «bona» - добро, одлично; «omi» - мушкарац; «paloni» - жена; «varda» - гледати; «barnet» - коса [од «Barnet fair» што се у кокни сленгу римује са «hair»]; «esaf» - лице (фаце), «naff» - лоше. Неке од речи се користе и данас: ПЕЦАЊЕ, ТЕТКА, КРАЉИЦА.

🌀 **political correctness – политичка коректност (PC)**: доктрина која сугерише да мишљење и понашање може бити кориговано ограничавањем и променом речи које се користе у комуникацији. У пракси, међутим, политичка коректност најчешће не функционише на начин на који је концептуализована, обично због тога што је намеће група која није угрожена (рецимо, један од типичних PC израза је и **стил живота [lifestyle]** који хомосексуалне особе махом не подржавају, пошто сугерише да је хомосексуалност само стил, «тренд», «пролазна мода»).

🌀 **political lesbian** – лезбејка у политичком смислу: термин којим ЛЕЗБЕЈСКЕ ФЕМИНИСТКИЊЕ описују жену за коју лезбејство уопште не мора бити засновано на сексуалној жељи, него на односу међу женама који искључује репресивну, ПАТРИЈАРХАЛНУ културу. Такву дефиницију лезбејства критиковале су ПРО-СЕКС лезбејке, које сматрају да су сексуални односи међу женама фундаментални за одређење лезбејског идентитета.

🌀 **polimorphous perverse** – полиморфна перверзија: Фројдов термин који се односи на *id* пре социјализације (активног усвајања и интериоризовања одређених кодова који омогућују да дете из природног стадијума развоја пређе у културу, чиме постаје одрасла особа). Фројд је сматрао да свака особа на природном стадијуму поседује сексуалне импулсе који нису родно диференцирани, те да тек процесу социјализације треба захвалити на потискивању хомосексуалних и развијању хетеросексуалних импулса. Пропустљива и свеобухватна сексуалност неразвијене особе назива се полиморфна перверзија (видети УНИВЕРЗАЛНА БИСЕКСУАЛНОСТ).

🌀 **polysexual/polyamorous** – полисексуална особа: особа која манифестује СЕКСУАЛНУ ОРИЈЕНТАЦИЈУ која се раније (а и сада понекад) одређивала као **пансексуална**, која не ограничава наклоност, љубав и сексуалну привлачност ни на један одређени род или пол.

🌀 **pornography** – порнографија: приказивање сексуално експлицитних материјала. Како је порнографија оригинално била намењена само мушкарцима, феминистичка теорија [репрезентативне заступнице овог гледишта су Кетрин Меккинон и Андреа Дворкин] – иако не унисоно – изједначава приказани сексуални чин са тоталним постварањем жене, доминацијом над њом и насиљем («порнографија је теорија, силовање пракса»). Људска тела, а пре свега женска, у порнографском имагинарију имају статус свима доступне робе. Осим тога, порнографија најчешће експлицитно репродукује расне (Азијати и црнци), класне и старосне стереотипе, које уклапа у родни стереотип који јој почива у основи. Гејл Рубин, међу осталима, с друге стране, сматра да порнографију не би требало цензурирати, него да је треба унапредити и реорганизовати у складу са жељама жена.

🌀 **primary sex characteristics** – примарне полне одлике: инклузивни термин за мушки пенис, простату и тестисе; и женски клиторис, вагину, утерус и јајнике.

🌀 **pro-sex lesbians** – про-секс лезбејке: изазов ортодоксији ЛЕЗБЕЈСКОГ ФЕМИНИЗМА, који се састоји у критици непенетративног секса (секса у којем нема одређених улога, секса који запоставља вагинални оргазам ради других пропратних аспеката сексуалног ужитка, секса који се усредсређује искључиво на нежност), радо-

сти романтичног пријатељства и женског разумевања. Кључ лезбејства састоји се, сматрају оне (Гејл Рубин, Џоан Нестл, Пет Калифиа и друге), управо у жељи за сексуалним односом са женом. Осамдесете године прошлог века обележене су «ратом око лезбејског секса» који се водио пре свега око проблема ПОРНОГРАФИЈЕ, SM-а (видети ЉУБИТЕЉИ «КОЖЕ») и БУЧ/ФАМ поделе.

☞ **queer**: реч се првенствено односи на све што се разликује од конвенционалног на неки необичан начин (синоним за чудно, ексцентрично). У почетку су конотације овог термина у геј употреби биле негативне, па чак и данас постоји отпор према овом изразу, особито међу старијим хомосексуалним особама. Будући да термин субверзивно разобличује постојеће, тобоже фиксирани моделе, одбацујући разлике (сви ЛГБТ су њиме без разлике обухваћени) и идентитете (ниједан од ЛГБТ идентитета у њему није повлашћен), он постаје све универзалније прихваћен. Многи ТРАНССЕКСУАЛЦИ, бисексуалци, па чак и хетеросексуалци чија се сексуалност не уклапа у културне стандарде МОНОГАМНОГ хетеросексуалног брака прихватили су ову ознаку као «сексуални дисиденти».

☞ **queer theory – queer теорија**: школа књижевне и културне критике, која се у САД појавила почетком осамдесетих година, дугује своје интелектуално порекло феминистичкој теорији и француским филозофима попут Мишела Фукоа и Жака Дериде. *Queer* теоретичари анализирају све типове текстова у циљу разобличења темељног значења, дистинкција и односа моћи у култури која је произвела текст. Анализе откривају сложене културне стратегије којима је омогућена регулација сексуалног понашања, што често резултује РЕПРЕСИЈОМ и ДИСКРИМИНАЦИЈОМ сексуалних дисидената који крше сексуалне табуе или се не уклапају у културно санкционисане РОДНЕ УЛОГЕ. Циљеви *queer* теоретичара су дестабилизација културних идеја о ПРИРОДНОСТИ, НОРМАЛНОСТИ, сексуалности и термина хетеро- и хомо-сексуалности који су коришћени у сврху дискриминасања особа које се нису саображавале западном идеалу МОНОГАМНОГ хетеросексуалног брака. *Queer* теорија се махом везује за теорију друштвеног конструктивизма и у нескладу је са есенцијалистичким поставкама (рецимо, теза да је неко по својој суштини или битном одређењу геј мушкарац, односно лезбејка) које постоје унутар старије (али и новије) концептуализације не-хетеросексуалног идентитета (видети ЛЕЗБЕЈСКИ ИДЕНТИТЕТ). Нека од најпознатијих имена у *queer* теорији свакако су Џудит Батлер, Ив Кософски Сидвик, Синди Патон, Дајана Фас, Лео Берсани и Сајмон Ветни.

☞ **radical sex – радикални секс**: СЕКСУАЛНЕ ПРАКСЕ које се налазе с оне стране конвенционалних или ВАНИЛА облика сексу-

алног израза. Термин описује активности попут SM-а (видети ЛЬУ-БИТЕЉИ КОЖЕ), бандажа и дисциплине и сличног. Радикални секс има политичке импликације по саму геј и лезбејску заједницу, будући да се отворено супротставља моногамији и пукој пенетрацији, дакле, не само «конзервативном» АСИМИЛАЦИОНИСТИЧКОМ крилу, него већинском делу ЛГБТ заједнице. Та је расправа била посебно актуелна међу лезбејкама (видети ПРО-СЕКС лезбејке).

🌈 **rainbow flag** – **дугина застава**: признати симбол геј, лезбејске, бисексуалне и ТРАНС-РОДНЕ заједнице. Шест дугиних боја репрезентује разноликост геј и лезбејске заједнице, заједнице која обухвата људе различитог залеђа, раса и националности.

🌈 **romantic friendship** – **романтично пријатељство**: блиско пријатељство међу женама које је у Америци и Британији до краја XIX века представљало позитивну институцију, друштвено прихваћено емотивно искуство које жене развијају пре брака. Крајем XIX века наступио је осетни пораст таквих односа, вероватно под утицајем СИФРАЖЕТСКОГ покрета и могућности економске независности. Друштво, које пре дистрибуције и ширења закључака СЕКСОЛОШКИХ студија, није поседовало изграђену категорију жене која се упушта у сексуалне односе са женом, благонаклоно је посматрало ову установу, која је најзад одговарала стереотипним схватањима женске природе и емоција. И вероватно због тога да се та представа не би изменила, жене су ретко остављале трагове о својим сексуалним праксама, те иако је сигурно да су сви ови односи подразумевали велику емотивну блискост, није могуће утврдити у којој су мери били еротског карактера. Основна обележја романтичног пријатељства – спавање у истом кревету, писање нежних писама, држање за руке – поткопала су ову институцију, чим су сексолози открили да иза таквих радњи може стајати нешто што превазилази машту угледних представника америчког друштва.

🌈 **rough trade** – **сировина**: сленг израз за ону врсту мушкараца који постаје насилан током случајног сексуалног сусрета. Најчешће се односи на неотесаног мушкараца (видети МУШТЕРИЈА) који себе идентификује као хетеросексуалног, а у аналном сексу има АКТИВНУ улогу. Израз се понекад може употребити и у контексту стрејт сексуалног односа, у којем мушкарац малтретира жену из страха или мржње према њој.

🌈 **Russian revolution privileges** – **привилегије Октобарске револуције**: пре но што се руска револуција претворила у стаљинистички терор, она је представљала правни расадник најразличитијих слобода, које су у развијеним западним земљама до тада биле потпуно незамисливе. С образложењем да се држава не сме мешати у односе својих држављана, большевичка власт је легализовала развод, абортус, контролу рађања и хомосексуалност.

🌀 **safe space – сигуран простор**: простори где се геј мушкарци, лезбејке и бисексуалне особе осећају добро и сигурно у својој кожи. На тим местима они могу говорити о особама са којима су у вези без страха да ће бити критиковани, осуђени или исмејани.

🌀 **same-sex sexual orientation – истополна сексуална оријентација**: еротска, физичка и емотивна привлачност према особама властитог (истог) пола.

🌀 **samurai – самурај**: јапански елитни ратници славни због своје неустрашивости. Оно што је у начелу мање познато јесте чињеница да су самураје у биткама пратили млади пажеви (wakashu). Романтични односи који су се међу њима развијали (рецимо, изазивање других самураја на двобој због wakashu), сексуални и интензивно емотивни, описани су у бројним старим јапанским делима. Интересантно је да традиционална јапанска књижевност о тим односима није писала с презиром, него је у њима видела равноправни, чак узвишени облик љубави (понешто налик хеленским приказима односа међу мушкарцима).

🌀 **Sapphic – сапфијски**: оно што се односи на грчку лирску песникињу Сапфо с острва Лезбос, а одатле постаје и синоним за лезбејско.

🌀 **secondary sex characteristics – секундарне полне одлике**: општи назив под који потпадају фацијалне и телесне маље, боја и дубина гласа, величина груди, тежина.

🌀 **self-identity/label – само-идентитет/етикета**: идентитет наглашава нечију унутрашњу реалност, начин на који неко види себе. Етикета је, супротно томе, начин на који други виде и тумаче идентитет неке особе.

🌀 **sexism – сексизам**: дискриминација заснована на полној разлици. Посебно се односи на норме, вредности, уверења, структуре и системе које маргинализују и подређују жене додељујући мушкарцима моћ, привилегије и преимућства. Облик насиља које се над женама врши индивидуално или институционализовано.

🌀 **sexology – сексологија**: име науке, настале у XIX веку, која се поред осталог бавила ИСТОПОЛНОМ сексуалношћу као «научним» питањем, што је непосредно узроковало МЕДИКАЛИЗАЦИЈУ ХОМОСЕКСУАЛНОСТИ. Кључне фигуре су Хавелок Елис (коме дугујемо израз КОНГЕНИТАЛНА ИНВЕРЗИЈА), Рихард фон Крафт-Ебинг (који је први побројао облике перверзије, односно одступања од прокреативе улоге секса, међу којима су се раме уз раме нашли садизам, мазохизам, ТРАНСВЕСТИТИЗАМ, уролагнија и друго), Карл Урлихс (коме дугујемо концепт УРАНИЗМА), Џон Едингтон Симондс (који је, као велики познавалац и љубитељ хеленске и

ренесансне културе, открио широј јавности да су Микеланђелови сонети упућени мушкој особи) и Едвард Карпенер (активиста, заговорник еманципације жена који је читавом низу активиста био инспирација). Ове личности се међу собом веома разликују у начину на који су приступали хомосексуалним односима – Карпенер, Урлихс и Симондс су и сами били геј – али се њихови различити доприноси мање-више уклапају у дискурс конгениталне инверзије, наследних диспозиција и одступања од БИОЛОШКОГ ПОЛА. Учинци сексологије су били међусобно опречни: како су сексолошке студије имале запањујуће широку публику, општа јавност је убрзо стекла свест о различитости ове интригантне групације, «открила» је постојање лезбејки, а грешну СОДОМИЈУ једном за свагда заменила психопатолошком ХОМОСЕКСУАЛНОШЋУ. Хомосексуалне особе су на тај начин добиле дистинктиван идентитет, али су због њега медиализоване, што је поред камфора неретко подразумевало и стерилизацију и електрошокове.

 sexual orientation – **сексуална (или еротска) оријентација:** [сексуална привлачност] одређује ко нас сексуално (или еротски) привлачи, односно ко код нас подстиче сексуални нагон, жељу или фантазију. Сексуална оријентација је континуум, а не низ апсолутно различитих категорија. Под категорије сексуалне оријентације потпадају хомосексуалне особе које привлаче особе истог пола; бисексуалне особе које у мањој или већој мери привлаче особе оба пола; хетеросексуалне особе које привлаче особе супротног пола. Постоје и сугестије да се педофилија (одрасле особе које сексуално привлаче деца) може сматрати засебном сексуалном оријентацијом. Верује се да на сексуалну оријентацију утиче низ фактора, попут генетског наслеђа, хормона, социјализације и фактора средине. Иако порекло сексуалне оријентације није сасвим јасно, у начелу се верује да се она успоставља у раном детињству, обично пре пете године живота.

 sexual behaviour – **сексуално понашање:** [сексуалне праксе] односи се на наше сексуалне радње. Иако се не зна поуздано какви све утицаји одређују сексуалну ОРИЈЕНТАЦИЈУ, култура може прилично да утиче на сексуално понашање. Примера ради, неко може бити хомосексуалне оријентације, али се због културне осуде истополне жеље може задовољити РОДНИМ ЛИКОМ хетеросексуалне особе. Амерички сексолог Алфред Кинси изумева седмоделну скалу која треба да покрије читав спектар људског сексуалног понашања, где 0 означава оне чије су сексуалне историје искључиво хетеросексуалне, а 6 искључиво хомосексуалне. Сви остали су смештени између 0 и 6 већ према свом сексуалном изразу/понашању, које се отуда показује ФЛУИДНИЈИМ и сложенијим но што се раније мислило.

☉ *Sexual Behaviour in the Human Female – Сексуално понашање жене*: књига о женској сексуалности америчког сексолога, Алфреда Кинсија, која је објављена 1953. године. Истраживања су показала следеће податке: око 2% испитаница декларисале су се као лезбејке, док се чак 13% њих упустило у хомосексуални однос бар једном. Попут претходне Кинсијеве књиге (СЕКСУАЛНО ПОНАШАЊЕ МУШКАРЦА), извештај је изазвао праву сензацију у хетеросексуалној штампи, која, попут краљице Викторије својевремено, није могла да поверује да тако нешто као што је секс међу женама уопште може да постоји.

☉ *Sexual Behaviour in the Human Male – Сексуално понашање мушкарца*: пионирски покушај утврђивања опсега мушке хомосексуалности, који је 1948. године објавио амерички сексолог, Алфред Кинси (видети и СЕКСУАЛНО ПОНАШАЊЕ ЖЕНА). Његови налази открили су да се око 4% мушкарца декларише као ексклузивно геј, те да је чак 37% одраслих мушкарца барем једном ступило у сексуални однос са мушкарцем, што су биле тако неслућено велике цифре да су превазилазиле свако очекивање јавности. Кинсијеви извештаји су геј и лезбејском покрету у повоју пружили дугорочну фактографску потпору, која је коришћена у оспоравању анти-геј правних регулатива, указвањем да се ради о веома «великој мањини», а не о групици заблуделих појединаца.

☉ **sexual identity – сексуални идентитет**: односи се на то како *себе* називамо и перципирамо. Ти називи укључују «стрејт», «геј», «би», «*queer*», «неодређен/а», «неодлучан/а», «асексуалан/а» и др. Наше сексуално ПОНАШАЊЕ и начин на који себе одређујемо (идентитет) представљају ствар могућег избора/одлуке. Има и оних који тврде да се и сексуална ОРИЈЕНТАЦИЈА може одабрати, иако се то махом пориче.

☉ **sexuality – сексуалност**: 1. у психолошком дискурсу, скуп осећања, понашања, ставова који се доводе у везу са сексуалном жељом и идентитетом; 2. у *QUEER ТЕОРИЈИ*, биомедицински конструиран људског идентитета који претпоставља битну разлику између хомо- и хетеро-сексуалаца [у теорији Мишела Фукоа постављен и критикован као дискурзивни режим односа моћи].

☉ **male sex worker – сексуални радник**: антропологија је показала да је мушка проституција кроскултурни феномен који се испољавао у форми ритуалне проституције и ШАМАНСКИХ церемонија. Постоје сведочанства да је мушка проституција била раширена појава, иако су бордели какве данас познајемо настали тек с организовањем најстаријег заната у XIX веку. Тако Џон Марстон 1598. године кори «мушке јавне куће» у Лондону, а те јавне куће су све до XIX века биле организоване као таверне у којима су мушкарци мо-

гли да забављају своју клијентелу, понекад за новац, понекад за поклоне, а понекад сасвим бесплатно. У том смислу, на основу документа који су до нас доспели, није увек лако одредити да ли су се до XIX века мушкарци упуштали у сексуалне односе новца ради (то јест да ли су се бавили проституцијом) како су то чиниле жене проститутке, али је њихова веза неоспорна барем на основу имена (и КРАЉИЦА и ГЕЈ су изрази који су се испрва придавали проституткама).

☞ **shaman – шаман**: многа традиционална друштва поседовала су институцију жене/ мушкарца чија је позиција била посебно истакнута због њихових спиритуалних моћи. Шамани су били у непосредној вези са добрим и злим духовима, који су се налазили у темељу космологије датих друштава. Веровало се да особе које у себи сједињују оба рода – упуштају се у сексуалне односе са особама истог пола и облаче одећу примерену супротном полу – имају ту посебну моћ да комуницирају са духовима (који су најчешће и сами били или двополни или бесполни као створитељи). Такве су фигуре били БЕРДАШИ, МАХУ, БАСИР и друге.

☞ **she-male – мушка-она**: омаловажавајућа референца у порнографској индустрији на жене с пенисом, код којих се јасно наглашава чињеница да, иако по свему изгледају као жене, имају пенис. Транс сленг за ТРАНС-РОДНОГ мушкарца.

☞ **sidekick – привезак**: кинематографију тридесетих и четрдесетих година прошлог века одликује стандард по којем се главној јунакињи придружује најбоља пријатељица, која је прати све док ова не на крају филма не пронађе свог мушкарца за којег се срећно удаје (препознатљиви *happy end* филмови). За разлику од женствене – плачљиве, срамежљиве итд. – главне јунакиње, привезак одликује самоувереност и неженствена предузеност која мушкарцима није привлачна, што ова компензује својом довитљивошћу и снагом карактера. Шта се са њом догађа када се њена пријатељица уда, никада не знамо.

☞ **significant other – значајни други/ партнер/ка**: кованица којом се избегава устаљена, традиционална поставка мушко-женских РОДНИХ УЛОГА у односима. У енглеском и другим језицима који нису родно одређени изразом «партнер» се избегава помињање пола партнера. У српском та замка свеједно остаје, докле год се не осмисли неки метафоричнији израз.

☞ **signifiers for homosexuality – знакови хомосексуалности**: током шездесетих и седамдесетих година прошлог века, дакле, пре ГЕЈ ОСЛОБОЂЕЊА, о хомосексуалности се на позоришним сценама говорило само посредно, преко неких конвенционалних знакова који су свима – хетеро- и хомосексуалцима – били лако препознатљиви. Рецимо, кротки, поетични, нервозни мушкарци склони умет-

ности, емотивни и темпераментни, били су изразито «немужевни», те стога врло вероватно геј.

☞ **sissy – сека перса**: 1. подругљиви термин за ефеминизованог мушкарца. Најчешће се односи на дечаке, који попут својих женских антипода (видети БАТА), не успевају да се уживе у полом намењену родну улогу. Израз потиче од речи «сестра» (*sister-sis-* који се и данас често користи у црним заједницама). 2. Као и многе друге колоквијалне изразе који су долазили из увредљиве хетеросексуалне употребе, геј мушкарци су и овај израз иронично ревалоризовали и прихватили као аутореферентан (видети ТЕТКИЦА, ПЕДЕРЧИЋ, ПЕШКИРИЋ).

☞ **sisterhood/sorority – сестринство**: феминистички термин који вероватно упућује на израз «братство», чија је улога у историји била веома важна, почев од хришћанских фратора (и библијских фраза по којима су сви људи браћа [док су жене вероватно сестре, али нису споменуте]) до слогана Француске револуције (*Једнакост, слобода, братство*). 1. Заједница жена. Понекад се користи да опише читаву женску популацију, понекад само политички активне жене унутар феминистичког покрета. 2. Емотивне, духовне, практичне и политичке споне које повезују жене. Термин упућује на женску солидарност и одговорност према другим женама (женама свих РАСА, класа, националности, СЕКСУАЛНИХ ОРИЈЕНТАЦИЈА).

☞ **sixth man – шести човек**: термин који се односи на геј мушкарца, у широкој употреби током педесетих година XX века. Реферисао је на седмоделну скалу Алфреда Кинсија (видети СЕКСУАЛНО ПОНАШАЊЕ).

☞ **слоган**: Армија љубавника не може изгубити!; Осветимо Оскара Вајлда!; Буди необичан!; Боље блатантан него латентан!; Не питај, захтевај!; Доле панталоне!; *dyke power*; *queer power*; *queer* нација; Лезбејка са ставом; Једнакост за хомосексуалце!; Геј је ОК; Бог ме је створио оваквим; Хомофобија мора да нестане!; Хомосексуалност није псовка!; ДОСТА С МОНОГАМИЈОМ! Одакле ти право да помислиш да сам стереотипан!?!; Одакле ти право да помислиш да сам хетеро?; Волим дечаке; Ако можемо да пошаљемо једног мушкарца на Месец, зашто да их не пошаљемо све?; Педер сам и поносим се тиме; Потребна су само два хетеросексуалца да би настао хомић; Лезбејке имају природни ритам; Лезбејска видљивост је лезбејски опстанак!; Нема моралне већине!; Мајка Природа је била лезбејка; Нико не зна да сам лезбејка; Моли се Богу, она ће те чути; Сексизам је друштвена болест; Како знаш да ти је бака стрејт? (слоган који на протестима носе старије лезбејке); Ми смо свуда; Ми смо твоја најбоља фантазија и најгора мора; Овде смо и *queer* смо, навикни се на то; Дуго смо били фини; Жена без мушкарца је као риба без бицикла.

☞ **smash monogamy** – доста с моногамијом!: слоган који је промовисала хипи контракултура шездесетих година као реакцију на ограничења традиционалног морала. Преузимају га геј активисти који су сматрали да је МОНОГАМИЈА парадигматична хетеросексуална установа за спутавање сексуалних порива. Не треба посебно наглашавати да је унутар геј заједнице постојао приличан број присталица моногамног начина живота, које су своју ИДЕНТИТЕТ одређивали на основу привлачности према извесним појединцима, а не на основу неког посебног геј начина живота.

☞ **sodomy** – содомија: данас у начелу реферише на анални сношај (међу мушкарцима, хетеросексуални анални сношај, или сношај са животињом). Сковао ју је св Петар Дамијан у XI веку да означи "грех Содоме", тумачећи пропаст Содоме и Гоморе, између осталог, као последицу сексуалне жеље међу мушкарцима.

☞ **sodomite** – содомит: реч се појављује у XVI веку и означава сваког ко практикује содомију. Овај термин није, међутим, еквивалентан модерном појму хомосексуалца, пошто се за содомите није сматрало да поседују сексуалност која се разликовала од сексуалности осталих не-содомита. Попут убица и паликућа, содомити су сматрани порочнима и грешнима, али, за разлику од хомосексуалаца, нису схватани као другачија врста људи.

☞ **stereotype** – стереотип: негативна претпоставка, генерализација или предрасуда о групи људи, која може и не мора бити стварно заснована. Приписује се свим члановима дате групе, без обзира на њихове појединачне карактеристике. Служи привилеговању и оправдању припадника групе која креира стереотип, само на основу њихове припадности датој групи, а без обзира на личне одлике, ставове и вештине.

☞ **stone butch** – тврда буч(ица): посебно популарна на лезбејској барској сцени током педесетих и шездесетих година XX века, тврда буч је жена који неће дозволити да буде додирнута током секса, чије целокупно задовољство произлази из задовољства партнерке.

☞ **Stonewall & Pride** – Стоунвол и Понос: 27. јуна 1969. године, дана када је умрла Џуди Гарланд, геј ДИВА, полиција је покушала да спроведе рутинску рацију у Стоунвалл Инн бару на Гринвич вилицу, њујоршком Монмартру, где су се окупљали различити сексуални дисиденти. Ухапшено је неколико лица, међу њима три DRAG КРАЉИЦЕ, једна лезбејка и једна латино-американац, остали су пуштени, но уместо да се, као по обичају, тихо разиђу, они су заједно са радозналцима узвратили полицији први пут до тада. Побуна представља митски зачетак покрета за геј ослобођење. У пост-стоунволској геј употреби, термин **понос** означава пркосно, само-афирма-

тивно држање и еротски *joie-de-vivre* (осим тога, понос је у традиционалном теолошком дискурсу, највећи од свих седам смртних грехова). **Парада поноса (Pride parade)** је фестивал који се већ дуго низ година (зависно од места и државе) одржава сваког јуна у сећање на стоунволску побуну и којим се прославља стални напредак целе ЛГБТ заједнице.

☞ **straight – стрејт**: означава, пре свега, нешто право, без скретања (девијација), нешто непомешано, али и нешто конвенционално, што не одступа од норми које су прихваћене као уобичајене, "НОРМАЛНЕ" и "ПРИРОДНЕ". Неутрална ознака за хетеросексуалне особе у *queer* заједници.

☞ **suffragism – сифражеткиње**: милитантни женски покрет који се залагао за право гласа за жене у УК раних година XX века. Сифражетски покрет је постао особито моћан након 1903. године, када су чланице Женске друштвене и политичке уније на челу са Емелин Пенкхрст и њеном кћерком, Кристобел, почеле да примењују скандалозне (а самим тим и медијски добро пропраћене) тактике попут везивања за ограду, уништавања туђег власништва, обуставе плаћања пореза и масовног позивања на јавне протесте и демонстрације. Веза сифражеткиња и лезбејског покрета није директна. Иако су медији оптуживали агресивне жене за њихово неженствено понашање, нема готово никаквих знакова да су ове жене биле усмерене на друге жене осим политички. Било како било, покрет сифражеткиња остао је велика инспирација и доказ да је **ДИРЕКТНОМ АКЦИЈОМ** могуће променити услове у којима се живело столећима уназад.

☞ **taking the veil – скидање вела**: у геј сленгу фраза означава откривање властите хомосексуалности надлежнима, да би се избегло одслужење војног рока.

☞ **third sex – трећи пол**: застарели термин за хомосексуалне особе који је упућивао на пол који је одступао и од мушког и од женског. Израз је био особито популаран током XIX столећа, иако се већ у Платоновј *Гозби* (Аристофанова беседа) могу наћи мисли које му наликују. Термин се у овој форми први пут појављује у Балзакском делу *Сјај и беда куртизана*, а «научни» облик добија у делима Карла Урлихса. Понекад се под трећим полом (или **трећим родом**) мисли на ТРАНС-РОДНЕ особе.

☞ **tomboy – бата**: термин који се односи на девојчицу или жену која не успева да се уживи у женску РОДНУ УЛОГУ која се од ње очекује (игра фудбал, не занимају је приче о дечацима и низ томе сличних СТЕРЕОТИПА); женски антипод СЕКА ПЕРСИ (коме се по сличном принципу приписује занимање за плес, поезију итд.). На «бату» се, међутим, традиционално гледа с више наклоности него на секу, можда због тога што се верује да она имитира супериорно му-

шко. Бата је поред тога један од типичних карактера на филму и телевизији. Дорис Деј је, рецимо, током готово читаве своје каријере глумила оваке роле.

🌀 **trade – муштерија**: геј сленг који потиче из ПОЛАРИЈА, односи се на мушкарца који себе сматра хетеросексуалним, али се упушта у необавезан анални или орални секс са геј мушкарцем (видети СИРОВИНА), најчешће са СЕКСУАЛНИМ РАДНИКОМ.

🌀 **transgender – транс-родни**: термин који описује све оне који поседују такве родне идентитете, изразе или понашање који се традиционално не доводе у везу са њиховим полом. [ТРАНСВЕСТИТИ, ТРАНССЕКСУАЛЦИ, ИМПЕРСОНАТОРИ, DRAG КРАЉИЦЕ]. Термин је тешко дефинисати, јер се примењује и на мужевне лезбејке и на ефеминизоване мушкарце који су психички и/или физички АНДРОГИНИ. Од андрогиније се разликује јер му недостају класичне и религијске импликације. Од транссексуалности се разликује по томе што транс-родне особе најчешће не желе да измене своје тело, већ се усредсређују на психичко проширење свог родног идентитета. Таква особа покушава да сломи родне бинаризме у друштвеним праксама својим не-бинарним (трећи род/ТРЕЋИ ПОЛ) понашањем. У неким случајевима, међутим, транс-родна особа може проћи кроз читав полни-родни спектрум, да би се најзад определила за транссексуалност.

🌀 **transphobia – трансфобија**: по аналогији са БИФОБИЈОМ и ХОМОФОБИЈОМ, облик дискриминације, заснован на страху, незнању и мржњи, усмерен против ТРАНССЕКСУАЛНИХ, ТРАНСРОДНИХ особа и људи са «ДВЕ ДУШЕ». Ту предрасуду могу перпетуирати стрејт људи, геј мушкарци, лезбејке, бисексуалне или ПОЛИСЕКСУАЛНЕ особе. **Интерриоризована трансфобија** карактеристична је за транс особе које искушавају кривицу, срамоту, недостатак самопоуздања, негативну слику о себи, пошто имплицитно или експлицитно прихватају друштвену стигматизацију.

🌀 **transsexual – транссексуална особа**: особа која је битно несрећна због свог тела и одговарајућих друштвених обавеза које се доводе у везу са њеним полом (мањина у транс-заједници). Такође, али не нужно, особа која мења свој пол: хируршки, хемијски и/или естетски.

🌀 **transvetite – трансвестит**: синоним за CD који се још увек користи у клиничким контекстима са патолошким импликацијама. Сами CD га знатно ређе користе.

🌀 **trapped in the wrong body – заробљен/а у погрешном телу**: почетком XX века ова је фраза била уобичајен начин реферисања на ИСТОПОЛНЕ еротске жеље, коју су користиле како хетеросексуалне особе, тако и сами геј мушкарци и лезбејке. Фраза је произишла

из СЕКСОЛОГИЈЕ, пре свега из схватања РОДНЕ ДИСФОРИЈЕ и КОНГЕНИТАЛНЕ ИНВЕРЗИЈЕ. Најславнији егземплар ове концепције била је јунакиња лезбејског романа *Врело усамљености* ауторке Редклиф Хол. Данас се ова фраза много чешће користи у контексту ТРАНССЕКСУАЛИЗМА.

☉ **tribadism – трибадизам**: термин који се понекад користи као синоним за лезбејску сексуалност. Реч потиче од грчког глагола *tribein* што значи гладити се, трљати. Отуда се у хетеросексуалној свести најчешће повезује са лезбејским сексом у којем недостаје пенетрација (или пре орган који пенетрира).

☉ **trick - излет**: израз за мушкарца и/или сексуални однос, по карактеру необавезан и пролазан.

☉ **tv** – скраћеница за ТРАНСВЕСТИТЕ.

☉ **two-spirit people – две душе**: познати и као БЕРДАШИ (што се већином односи на АНДРОГИНЕ мушкарце, али се може односити и на жене) или АМАЗОНКЕ (односи се искључиво на андрогине жене) у европском колонистичком дискурсу. Савремене ТРАССЕКСУАЛНЕ и ТРАНС-РОДНЕ особе преферирају овај описни, немедицински термин «две душе».

☉ **uniform – униформа**: седамдесетих година прошлог века ГЕЈ ЗАЈЕДНИЦА усваја изразито геј-мачо код облачења (видети КЛОН), који је био тако општеприваћен да су геј барови понекад наликовали скуповима униформисаних лица. Многе од тих униформи биле су у вези са мачо занимањима, попут занимања грађевинара, лучких радника, полицајаца или војника. Те су униформе биле или фетиши, што је упућивало на опсесивно опонашање традиционалних представа мужевности, или самосвесна и иронијска пародија истих тих представа. Диско феномен, *Village People* (чији мега хит «УМСА» отворено сугерише да «you can hang out with all the boys») представља праву параду униформисаних ликова: њихова буч-геј иконографија осликавала је низ парадигматичних ликова – војника, грађевинара, Индијанца, ЉУБИТЕЉА КОЖЕ, каубоја и полицајаца.

☉ **universal bisexuality – универзална бисексуалност**: Фројдова теза која је у непосредној вези са ПОЛИМОРФНОМ ПЕРВЕРЗИЈОМ. Пре но што ступи у домен културе, дете је на стадијуму природе и привлачи га и један и други пол. Ексклузивна хетеро- или хомосексуалност заправо је само потискивање жеље према једном полу. Шездесетих година либерални теоретичари узимали су ову прогресивну тезу за темељ критике НОРМАЛНОСТИ и ПРИРОДНОСТИ хетеросексуалности. Та је критика, међутим, уједно порицала инхерентну различитост геј и лезбејске заједнице, те су је радикални геј активисти осуђивали као ПОЛИТИКУ АСИМИЛАЦИЈЕ.

☉ **Uranian** – Уранац (Уранијанизам/Уранизам): (грчки: *ouranious* значи небески, божански) еуфемизам из XIX века за истополне љубавнике. Пионир у борби за геј права, Карл Улрихс сковао је овај термин да би означио узвишеност хомосексуалих мушкараца и жена чија љубав потиче од «небеске Афродите», кћери бога свег неба, Урана (под утицајем Платонове *Гозбе*). Оскар Вајлд користи фразу «уранска љубав» да означи платонски идеал и посвећеност естетском животу.

☉ **vanilla sex – ванила секс**: радикални сленг за конвенционалне сексуалне праксе, то јест праксе у којима нема дистрибуције бола и поделе моћи (видети РАДИКАЛНИ СЕКС). **Vanilla vacation (свилени одмор)** је израз SM заједнице за привремено упуштање у ванила, конвенционалне сексуалне односе.

☉ **viragint/virago**: термин се појављује у СЕКСОЛОГИЈИ XIX века, у књизи *Psychopathia Sexualis* Рихарда фон Крафта-Ебинга, и означава изразито ИНВЕРТНУ жену која поседује велики број «мушких» карактеристика. У сексолошком дискурсу вирагинт је означавала и феминистичку и лезбејку респективно. Касније су феминисткиње ревалоризовале овај израз као и израз вираго, који се од тада односе на снажну жену. Једна од најпознатијих женских издавачких кућа носи управо то име (*Virago*).

☉ **wimmin/wimyn/wymon/womben**: другачије спеловање речи *wo-man* и *wo-men* које је понуђено седамдесетих година у доктринама ЛЕЗБЕЈСКОГ СЕПАРАТИЗМА, којим се из речи «жена» брише траг «мушкараца».

☉ **woman-identified-woman/(woman-loving-woman)** – **жена идентификована као жена/(жена која воли жену)**: термин који се користио у ЛЕЗБЕЈСКОМ ФЕМИНИСТИЧКОМ покрету и описивао жене које су читав свој живот организовале око других жена. Преко те синтагме начињено је одређење лезбејства које није укључивало сексуалне односе (па су под њега могле потпасти како ПРАВА ЛЕЗБЕЈКА тако и ПОЛИТИЧКА ЛЕЗБЕЈКА).

☉ **xanith - ксанити**: ТРАНССЕКСУАЛНИ мушкараци из Омана који носе одећу која је на међи између традиционално мушке и традиционално женске. Ксанитима је дозвољен приступ женама тамо где се иначе спроводе оштре полне сегрегације. Они раде као певачи/це или служе, а понекад зарађују новац и упуштајући се у сексуалне односе са хетеросексуалним мушкарацима. Неки од њих током целог живота задржавају ову улогу, а неки одлучују да ступе у брак чиме се враћају у традиционалну мушку улогу.

Adriana Zaharijević, Beograd

GLOSSARY OF QUEER THEORY

Summary

The main purpose of the „Glossary of queer theory“ is the opening of new perspectives and productive disclosure and marking the differences. As such it represents an attempt at disrupting, shaking and dissolving taken-for-granted status quo. Glossary consists of entries that seek to present the queer community as it sees itself, and as the outsiders see it. Lexicon shows persistence/durability and historicity of queer identity as important, and thus directly contradicts the tradition of marginalization and deletion. Glossary contains jargon-terms from activist and queer community, historical and cultural themes – outdated terms, literary and/or metaphorical phrases, anthropological and ethnological concepts, real or imaginary characters, cryptograms which were used by some authors mark homoerotic relations, and fundamental notions.

Key Words: Queer Subculture, Queer Theory, Queer Identity/-ies